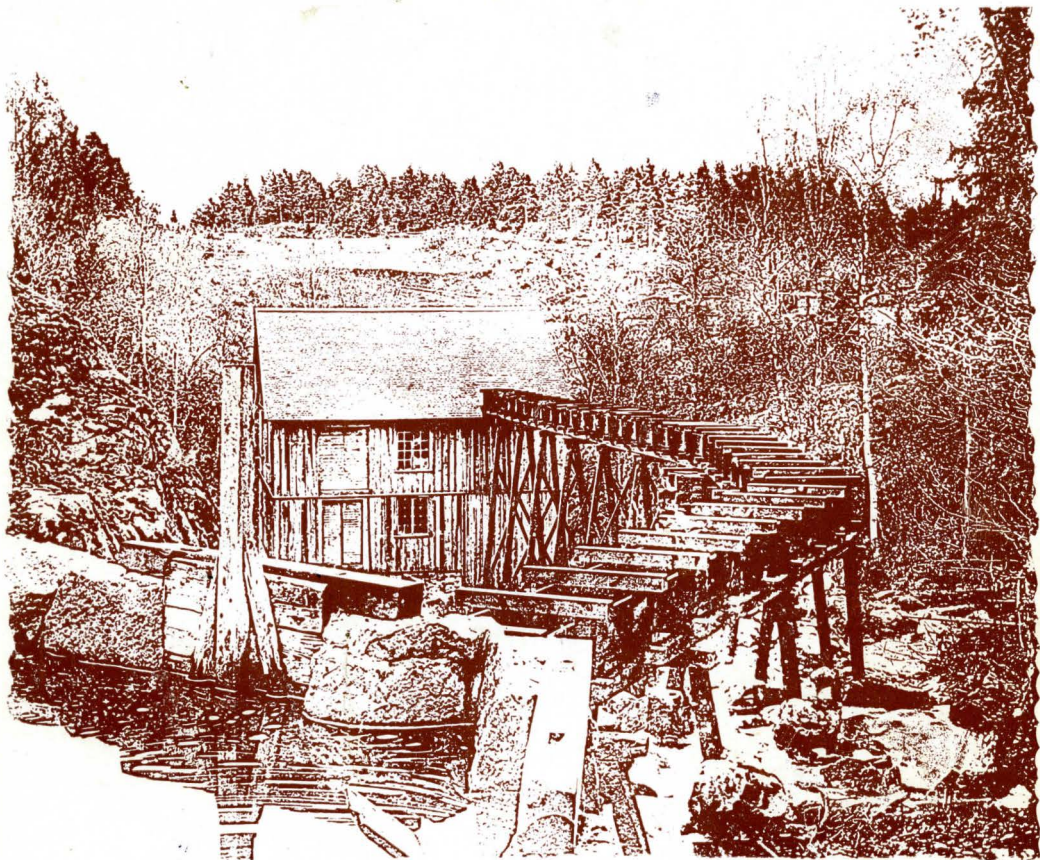

Hakarps Krönika

1965

Hakarps Hembygdsgråd

Krönika 1965

Titelsidans bild visar kvarnen i bäckravinen vid Jutaholm. Bilden är framställd i "Tone-Line" av fotograf Herbert Andersson efter ett gammalt foto.

Kvarnen hade ingen lång historia. Då Munksjö pappersbruk köpte vattenrätten vid Jutaholm, av Jonas Magnus Gustavsson och ägaren till Stensholms säteri, ingick i köpet även Stensholms kvarn, som låg nedanför Jutaholmsfallet. Denna kvarn revs ned i samband med tunnelbygget och Gustavsson lade grunden och ämnade bygga en ny kvarn i bäckravinen. År 1900 började han med detta arbete och 1901 var grunden färdig och byggandet av kvarnhjulet, som skulle ha en diameter av omkring 5 m., påbörjat. Gustavsson fullföljde dock ej kvarnbygget utan sålde anläggningen till mjölnaren Emil Magnusson som färdigbyggde kvarnen. Emil Magnusson drev här kvarnrörelse t. o. m. år 1917, i huvudsak med kraft av bäckens vatten. Vid torktider med dålig vattentillgång hade han en fotogenmotor som ersättning. Natten mellan den 6 och 7 dec. 1917 brann kvarnen ned till grunden med stort inneliggande lager av mjöl och spannmål. Den byggdes ej upp mera.

Olyckan kändes säkert som ett hårt slag inte endast för mjölnare Magnusson utan även för dem som hade säd och mjöl i kvarnen. Första världskriget hade nu varat i tre år och knappheten på bröd var stor. Ett förstört spannmålslager var därför mer kännbart än under normala förhållanden.

Snart 50-årig vegetation frodas nu bland grundmurarna till Jutabolmskvarnen.
Teckning av Evert Helgason.

	Sid.
Jutaholmskvarnens historia	2
Förord	5
Gunnar Hakeman, till minnet, av Harald Möllerström	6
Föreningens årsberättelse	8
Anteckningar ur församlingsböckerna	10
Hakarps kommuns förvaltning under 1965 av Rune Wixe	16
Ur Hakarps Soc.Dem. Arbetarekommuns historia av Bror Thunberg	18
De borgerliga partierna i Hakarp av Anders Snöberg	24
Andreas Ståhl, kyrkoherde i Hakarp 1712—1764 av Harald Möllerström	28
Minnen från Hakarp vid seklets början av John Malmrose	35
Från husbehovsbränningens dagar av Gottfrid Granemyr	39
Stensholms Arbetares Musikkår av Eskil Lago	45
”Stäckstraff” vid Hakarps kyrka av August Eckerberg (postumt)	48
Kampastenen vid Smedstorp av Ragnar Karlsmo	52
Hakarps sockenmän beslutar lämna frosseri och överflöd	54
Hänt i Hakarp för 100 år sedan	55
Hänt i Hakarp under 1965	57

Redaktionskommitté har varit:

*Ivar Meurling, Rune Gustafsson, Carl-Erik Blomdahl,
Eskil Lago, Gottfrid Granemyr och Ragnar Karlsmo.*

FÖRORD

Krönikan för 1965 innehåller sedvanliga årsredogörelser och befolkningsuppgifter. Utöver detta lämnas historik för olika politiska organisationers verksamhet. I och med Hakarps uppgående i Huskvarna stad kommer även dessa organisationer, som haft Hakarp till verksamhetsområde, att ingå i sammanslutningar som omfattar den utökade staden.

Folkskollärare Bror Thunberg och polisman Anders Snöberg står som författare till resp. artiklar.

Kyrkoherde Harald Möllerström skriver om en prost, Andreas Ståhl, som i 40 år var verksam i Hakarp under 1700-talet.

Gottfrid Granemyr låter oss ta del av problem som fanns i husbehovsbränningens dagar och i ett brev till Krönikan från hakarpssonen John Malmrose meddelar han något av sina minnen från ungdomsåren. John Malmrose emigrerade till USA år 1923 och har sedan dess varit bosatt där. Vi har även i några andra smärre artiklar medtagit bidrag som vi tror kan intressera läsarna.

Detta är i huvudsak Krönikans innehåll och vi uttalar härmed vårt tack till samtliga medarbetare.

REDAKTIONEN

Gunnar Hakeman

TILL MINNET

Måndagen den 26 juli 1965 avled Gunnar Hakeman efter en relativt kort sjukdomstid.

Med honom miste bygden en av sina mest hängivna söner. Här skall inte uppräknas alla de många arbetskrävande uppdrag som pålades honom och som han på ett utomordentligt sätt förvaltade. Någon skrev vid hans bortgång, att han sökte på alla de plan han arbetade att utjämna motsättningar och brygga över. Det är förvisso sant.

Före sin bortgång hade han uttalat sin önskan, att inga tal skulle hållas, när han vigdes till den eviga vilan.

Detta var symboliskt för honom. Han hade sina bestämda åsikter men förde fram dem med en stilla försynthet och med förståelse för vad andra kände och tänkte. Därför vann han också gehör och allas respekt och aktning.

I det sammanhang som detta skrives skall endast två områden nämnas, där Gunnar Hakeman hade sin själ starkt förankrad: hembygden och hembygdens kyrka.

I Hakarps hembygdsförening Hakarps hembygdsgård var Gunnar Hakeman bland grundläggarna, dess vice ordförande från starten 1941 och dess ordförande från 1949 till 1963. Här tog han åtskilliga värdefulla initiativ och lade ned ett betydande arbete, som burit frukt för framtiden och som föreningen känner stor tacksamhet för.

För Gunnar Hakeman hörde kyrkan till hembygdens liv. Hans stillsamma inlägg i kyrkorådet vägde tungt. Kyrkvärd sedan 1944 saknades han ytterst sällan i sin bänk. För Gunnar syntes kyrkan vila i hembygden, och hembygden vila i kyrkan. Men även här hade han ett perspektiv som gick över snäva gränser. Religion var för honom en självklarhet, men den kunde kläda sig i olika dräkt.

Det var betecknande för Gunnar Hakeman, att han starkt beundrade Viktor Rydberg, hembygdens son med de starka religiösa intressena.

När Hakeman avgick från ordförandeskapet i Hembygdsföreningen skedde det "på grund av bristande tid", enligt protokollet. Ja, tiden räcker inte till för hur mycket som helst. Men Gunnar Hakeman sträckte sig till det yttersta.

Nu är han borta från oss.

Men han har nått det Yttersta som han sträckte sig emot.

Denna strof i psalmboken var honom kär:

*Det höstliga kornet som jordas
ej vintriga månar föröda:
Vid vårsolens blick det fullbordas
till sommarens gyllene gröda.*

Harald Möllerström

Årsberättelse *för 1965*

Föreningens styrelse har under året varit: Rune Gustafsson, ordf., Ivar Meurling, v. ordf., Carl-Eric Blomdahl, kassör, Bo Björklund, sekr. samt ansvarig för värdehandlingar, Ragnar Karlsmo, v. sekr., Eskil Lago, ansvarig för utgivandet av krönikan, Martin Fagerlund, Gustav Svensson, Ingvar Andersson och Gottfrid Granemyr. Suppleanter för styrelsen har varit Sten Gustavsson, Pelle Johansson och Folke Eliasson.

Revisorer har varit Bror Thunberg och Vidar Dahlstedt med Rune Wixe som suppleant.

Styrelsen har under året haft fem protokollförda sammanträden och föreningen ett årsmöte.

Årsmötet hölls den 22 febr. i Kommunalsalen och var välbesökt. Rektor Evert Eklund från Lommaryd visade en film om linbedrning och slagtröskning och vidare förekom underhållning och servering.

Under året har Klinten varit föremål för ytterligare uppsnygning. Ett nytt uthus har byggts och det gamla rivits ned. Stigen uppför berget är nu iordningställd med trappsteg och räcken vid de brantaste avsnitten. Skogen runt stugan har röjts upp. Som en allmän erkänsla för insatserna för Klintens bevarande har föreningen erhållit Årets Kulturpris av Huskvarna Hembygdsförening, vilket bestått av kollekt från den s. k. Brobössan som finnes i Kruthuset i Huskvarna. Till julen har stugkommittén satt in en julgran i stugan. Klinten har besökts av åtskilliga medlemmar under året, bl. a. har styrelsen haft några av sina sammanträden där.

Den 22 augusti företog föreningen sin sommarresa som denna gång hade samlat 34 deltagare. Färden gick längs Nissastigen till

Tranemo och vidare ned till Varberg där fästningen besöktes. Tyvärr var stora delar av fästningen ockuperad av militärer, men resenärerna fick ändå tillfälle att se den märkliga Bockstensmannen samt den kula som påståtts ha fällt Karl XII i Halden. I fint sommarväder fortsatte sedan resan till Falkenberg och de halländska fiskelägena och vidare till Halmstad där kaffe serverades på det gamla övningsfartyget Najaden. I det tilltagande kvällsmörkret gick sedan resan tillbaka till Hakarp.

Åter hölls en välbesökt midsommarfest på Klinten. Medlemmar av Huskvarna Folkdanslag ledde dansen kring majstången, lotterier hade anordnats och kaffe serverades.

I december företogs en adventsresa till Svenarum. I färden deltog 35 medlemmar med sina familjer. Efter gudstjänsten samlades deltagarna i församlingshemmet där kantor Albert Granmo hälsade föreningen välkommen. Därefter visade kantor Granmo de samlingar som förvaras i Svenarums hembygdsgård, som består av en aktningstvård grupp av gamla byggnader från Svenarums socken. Hemresan gick i ett grant vinterlandskap med strålande sol.

Under året har föreningen fortsatt med att sätta ut torptecken.

En krönika har utgivits även för år 1964. Upplagan för denna årgång har varit 600 ex och 550 ex har försålts genom roteombud och i affärer. Varje medlem har erhållit boken för årsavgiften kr 5:—.

Medlemsantalet den 31/12 1965 var 313 st.

Föreningens inkomster och utgifter under 1965:

Inkomster:		Utgifter:	
Årsavgifter	1.490:—	Krönika	3.584: 15
Krönika	1.018:—	Årsavg. hembygdsförb.	30:—
Anslag	500:—	Klinten	1.328: 84
Räntor	484: 73	Skrivm. o. porton	58: 85
Ovriga inkomster	2.304: 16	Annonser	57: 60
		Film etc. vid årsmötet ..	70: 75
		Subvention av bussresa ..	172:—
		Div. utgifter	2.122: 65
	Kronor 5.796: 89		Kronor 7.424: 84
Behållning från 1964 ..	9.884: 73	Behållning till 1966	8.256: 78
Summa kronor	15.681: 62	Summa kronor	15.681: 62

Styrelsen

Anteckningar ur församlingsböckerna

Födda år 1965

- 3/1 Lars Olof Henrik Andersson, Skolgatan 42
- 5/1 Lars Hugo Roger Karlsson, Blomgatan 9
- 5/1 Bengt Gustav Svensson, Fridländersväg 4
- 11/1 Katarina Ingalill Törnqvist, Ådalsvägen 71
- 15/1 Britt Inger Marie Pettersson, Blåklintsvägen 7
- 20/1 Harry Olavi Naumanen, Hallebergsliden 16
- 29/1 Inger Kerstin Susanne Sjölander, Blomgatan 5
- 1/2 Christel Annika Lövgren, Ebbesvägen 32
- 6/2 Nils Martin Joakim Rydell, Hasselgränd 1
- 15/2 Jari Pekka Suhonen, Kvarnvägen 3
- 17/2 Linda Caroline Margarete Lindström, Stiftelsevägen 1
- 19/2 Karl Magnus Norrby, Vipevägen 28
- 21/2 Carl Magnus Fröjd, Mossvägen 6
- 21/2 Per Stefan Berglund, Hagbyvägen 6
- 24/2 Anneli Margurite Carina Wibring, Smedstorpsgratan 9
- 25/2 Göran Ingemar Johansson, Genvägen 5
- 4/3 Amus Martin Olof Andersson, S. Hasselgränd 9
- 6/3 Jan Fredrik Norgren, V. Hasselbacken 4
- 14/3 John Peter Andersson, Vipevägen 9
- 6/4 Eric Stefan Kärn, Ebbesvägen 27
- 9/4 Katarina Birgitta Andersson, Göransbergsvägen 42
- 12/4 Anders Roland Broberg, Kyrkskolan
- 14/4 Susanne Christina Johansson, Hallebergsliden 4
- 18/4 Sven Åke Thomas Johansson, Smedstorp
- 2/5 Sonja Magdalena Elisabet Sixtensson, Ö. Hasselbacken 15
- 2/5 Eva Gunilla Svensson, Kvarnvägen 14
- 3/5 Fredrik Leonard Tuveßon, Stiftelsevägen 7
- 5/5 Jan Stefan Anders Storm, Ebbesvägen 27
- 6/5 Jan Mikael Stålnknapp, Vipevägen 37
- 8/5 Elisabet Anneli Maria Käll, Blåklintsvägen 1
- 9/5 Karl Magnus Johansson, Ebbesvägen 6

- 10/5 Jan Magnus Fritzson, Holavägen 6
 12/5 Ulf Jonas Ludvig Hennig, Solhemsgatan 7
 23/5 Carina Charlotta Sjölander, Berghaga 8
 28/5 Anders Claes Olof Jonasson, Holavägen 17
 29/5 Ina Olsson, Skolgatan 14
 11/6 Carl Yngve Bleckert Bergengren, Carlforsvägen 15
 15/6 Håkan Allan Robert Gustavsson, Kvarnvägen 14
 17/6 Lars Johan Fredrik Ekelund, Stiftelsevägen 9
 22/6 Kent Leif Lundberg, Kvarnvägen 18
 13/7 Ebba Ulrika Hemmingsson, Stiftelsevägen 9
 14/7 Ann-Britt Marie Pettersson, Kikstorp
 20/7 Lena Ellen Maria Lindgren, Ebbesvägen 8
 25/7 Mikael Kristian Aho, Kvarnvägen 16 B
 29/7 Rolf Åke Losman, Johannesvägen 20
 3/8 Bo Kristian Tornåker, Hakarpsvägen 104
 8/8 Ann-Marie Britt Lundahl, Hakarpsvägen 108
 9/8 Göran Åke Bertil Randau, Solhemsgatan 10
 26/8 Mari Kristina Eriksson, Egnahemsvägen 10
 28/8 Karin Nielsen, Töregatan 19
 30/8 Helena Jenny Linnéa Isaksson, Ekåsgatan 3
 5/9 Hans Gunnar Fredrik Huus, Brunstorp 1: 35
 10/9 Henrik Bo Erik Björklund, Carlfors
 20/9 John Patrik Svensson, Mossvägen 3
 29/9 Cathrin Maria Margareta Lind, Götängsvägen 3
 4/10 Tonislav Bilogravic, Carlfors
 4/10 Johan Ingemar Rosenqvist, Mobergsvägen 2
 5/10 Jan Mauritz Byman, Carlsforsvägen 38
 6/10 Jan Magnus Thor, Blåklintsvägen 6
 14/10 Urban Patrick Berg, Ebbesvägen 8
 14/10 Marie Inga-Lill Alice Ekfeldt, Hallebergsliden 4
 30/10 Maria Ulrika Jeanette Petersson, Vipevägen 32
 6/11 Ulrika Tuvenman, Hagnevägen 11
 11/11 Eva Birgitta Karlsson, Kvarnvägen 17
 11/11 Karin Margareta Gustavsson, Johannesvägen 8
 1/12 Lars Michael Modén, Kvarnvägen 15
 6/12 Karin Annika Persson, Hakarps Säteri
 9/12 Anna Maria Margareta Engdahl, Berghagavägen 5

- 15/12 Anne Louise Rugestål, Skolgatan 2
19/12 Frida Margareta Rundquist, Ö. Hasselbacksvägen 15
28/12 Carina Maria Karlsson, Skolgatan 6

Ingångna äktenskap 1965

- Karl Gustav Krister Johansson, Egnahemsvägen 19 och Inga-Lill Pauline Bergström, Kvarnvägen 22
Alf Ingemar Starby, Jönköping och Elvy Monika Dahlström, Töregatan 18
Sten Gunnar Nyqvist, Vipevägen 16 och Ulla Margareta Johansson, Solhemsgatan 14
Hans Ryno Edvard Andersson, Ölmstad och Margareta Anna Viola Green, Ädalsvägen 87
Göran Axel Oskar Järnbom, Gustav Adolf och Gerd Viola Kristina Grytberg, Hagagatan 5
Georg Vilhelm Forsberg, Hakarpsvägen 71 och Inga Greta Rosqvist, Carlfors
Karl Erik Lennart Svensson, Rogberga och Rut Vivi Elisabet Karlsson, Jutevägen 14
Lennart Johan Ingemar Isaksson, Lekeryd och Irene Ström, Ekåsgatan 3
Leif Allan Lindbom, Norrahammar och Margit Gunborg Irene Nilsson, Ebbesvägen 25
Kai Ingemar Edin och Ulla Christina Backlund, Vikingavägen 22
Nils Gunnar Ulrik Klint, Vättak och Inez Elisabet Marianne Lindgren, Ektuna
Inge Lennart Johansson, Bankeryd och Ingrid Kristina Stigsson, Tyskängsvägen 5
Mauritz Ivar Byman, Jönköping och Birgit Christina Berglund, Carlforsvägen 38
Karl Evert Andersson, Hjärttorp 2 och Gun Margareta Irene Karlsson, Hjärttorp 2
Kjell Göran Weimar Karlsson, Habo och Gerd Kerstin Margareta Ödman, Parkvägen 3
Jan Olof Högström, Jönköping och Solveig Maria Andersson, Inge-lycke

Hans Roger Claesson, Jönköping och Gunnel Ingegerd Irene Sage-
mar, Stensholm 1: 134

Mijat Bilogravic, Carlfors och Britt Marie Margaretha Petersson,
Carlfors

Zoltan Laszlo Biro, Stensholm och Inger Judit Birgitta Rundqvist,
Stensholm

Eino Kalevi Björk, Huskvarna och Anita Monica Margareta Frans-
son, Brunstorp

Håkan Bengt Starby, Ebbesvägen 4 och Ulla Elisabeth Brusback,
Fornhaga

Karl Eric Svensson, Kalmar och Lena Agnes Marianne Nestor, Vipe-
vägen 7

Bengt Arne Stefan Werlestål, Huskvarna och Anne Marie Kristina
Lydia Johansson, Bäckgatan

Ulf Lennart Lindström, Ådalsvägen 65 och Birgitta Viola Arnell,
Huskvarna

Leif Assar Valentin Gunnarsson, Skolgatan 37 och Ulla Gudrun
Gustavsson, Huskvarna

Bengt Lars Gilberg, Smedstorpsgratan 26 och Ingrid Barbro Johans-
son, Jönköping

Nils Olof Henry Zäther, Mossvägen 14 och Irene Barbro Anna-
Stina Östergren, Huskvarna

Lennart Johansson, Carlforsvägen 9 och Gun Gerd Christina Lilje-
gren, Jönköping

Hasse Kennet Andersson, Smedstorpsgratan 46 och Mona Barbro
Christina Wigardt, Huskvarna

Carl-Olav Harald Möllerström, Hakarps prästgård och Kerstin
Ulla-Britt Larsson, Malmö

Gustav Emil Rune Isaksson, Kvarnvägen 18 och Gerd Maria Man-
nerström, Huskvarna

Björn Åke Oskar Hjort, Ådalsvägen 57 och Lena Ulla Christina
Ax, Huskvarna

Ture Georg Wallentin Zäther, Mossvägen 14 och Kjersti Christina
Johansson, Jönköping

Stig Ingvar Samuel Roman, Björksätra och Janet Margit Desirée
Ström, Jönköping

Kennet Karl Oskar Lindqvist Hökhult och Gunni Margareta Magnusson, Gryts förs., Östergötland
 Leif Ivar Gustavsson, Kikstorp och Eva Ingrid Maria Ahnstedt, Huskvarna
 Karl Åke Gustavsson, Smedstorpsgratan 15 och Ingeborg Viola Ulrika Johansson, Huskvarna
 Sven Kjell Henning Roman, Smedstorpsgratan 36 och Solveig Margareta Hendén, Månsarp
 Ove Bernt Harald Roos, Vipevägen 3 och Rita Ester Madeleine Holm, Huskvarna

Avlidna under 1965

- 15/1 Klas August Gustavsson, Egna Hem, f. d. 29/1 1879 i Hakarp
- 24/1 Maria Josefina Rydberg, Carlforsvägen 24, f. d. 2/2 1883 i Jönköping
- 18/2 Selma Axelia Tuveßon, Hakarpsvägen 108, f. d. 16/5 1910 i Holm Älvsb. l.
- 20/2 Jenny Elevida Gilberg, Smedstorpsgratan 26, f. d. 4/12 1886 i Hakarp
- 3/3 Ragna Johansson, Carlforsvägen 19 D, f. d. 26/6 1901 i Norge
- 6/4 Ernst Ludvig Green, Platåvägen 13, f. d. 2/3 1880 i Alingsås
- 12/4 Eina Maria Karlsson, Hjärttorp 7, f. d. 12/9 1964 i Hakarp
- 27/4 Aron Emil Gustavsson, Älderdomshemmet, f. d. 20/1 1874 i Svarttorp
- 24/5 Anna Maria Elisabet Örnfjord, Hallebergsliden 6, f. d. 21/2 1901 i Norsjö, Västerb.
- 28/5 Johan Viktor Almqvist, Smedstorpsgratan 4, f. d. 10/6 1891 i Film, Uppsala l.
- 17/6 Karl Einar Castén, Ebbesvägen 26, f. d. 20/12 1883 i Hakarp
- 23/6 Axel Gunnar Johansson, Nyalund 1, f. d. 21/11 1896 i Hakarp

- 23/6 Gustav Anton Olsson, Ebbes, f. d. 14/5 1898 i Hakarp
- 9/7 Ernst Teodor Karlsson, Holländaregatan 6, f. d. 22/2 1889
i Almesåkra
- 11/7 Erik Lennart Larsson, Carlforsvägen 25, f. d. 24/2 1913
i Hakarp
- 22/7 Gustav Harry Holst Strömberg, Lindarevägen 13 f. d. 16/11
1901 i Hakarp
- 26/7 Axel Edvard Gunnar Hakeman, Hakarps Säteri, f. d. 3/7
1901 i Hakarp
- 23/8 Erik Gottfrid Videgren, Hallebergsliden 6, f. d. 1/2 1905
i Örebro
- 31/8 Stefan Lennart Svensson, Blåklintsvägen 46, f. d. 23/2 1959
i Rogberga
- 26/10 Elin Marta Cornelia Gannerud, Smedstorpsgratan 16, f. d.
31/10 1895 i Hakarp
- 29/10 Iris Maria Höglund, Dalhem, f. d. 12/5 1910 i Öggestorp
- 30/11 Hulda Kristina Viktoria Johansson, Carlforsvägen 34, f. d.
15/3 1890 i Tofteryd

Antalet innevånare i Hakarp den 31/12 1965 var 3.597 personer
varav 1.876 män och 1.721 kvinnor. Äldst i församlingen var
August Rickard Gustafsson, Blomgatan 14, f. d. 11/11 1872.

Hakarps Kommuns förvaltning år 1965

Av Rune Wixe

De viktigare ordförandeuppdragen inom Hakarps kommuns förvaltning har under år 1965 innehafts av följande: Rune Gustafsson, kommunalfullmäktige, skolstyrelsen och biblioteksstyrelsen, Per Kihl kommunalnämnden, vägföreningen och Stiftelsen Hakarpsbostäder, Axel Werner, byggnadsnämnden, Bror Thunberg, barnavårdsnämnden, Douglas Bagge, socialnämnden och Stig Drott, hälsovårdsnämnden.

Den livliga byggnadsverksamheten inom Hakarps kommun har fortsatt även under år 1965. Under året har 73 nya egna hem, inrymmande 74 lägenheter blivit färdigställda samt 18 lägenheter i flerfamiljshus. Sammanlagt har således 92 lägenheter blivit färdigställda. Därutöver har tio ansökningar om förbättringslån tillstyrkts.

Den under föregående år påbörjade etappen att bygga ut vatten- och avloppsledningar från Vipevägen till Stensholms Fabrik har slutförts under året. Kostnaden har uppgått till 104.864: — kr och entreprenör har varit AB Skånska Cementgjuteriet, Jönköping. Nya Asfalt AB, Malmö har under året utfört vatten- och avloppsarbeten samt gatanläggningar på kommunens nya exploateringsområde väster om Smedstorpsgatan kallat Utsikts-området. Kostnaden för dessa anläggningsarbeten har uppgått till 293.419: — kr.

Under året har även ombyggnad och nyanläggningar av vägar utförts för 201.635: — kr. De större kostnaderna belöper sig på Ebbesbackens ombyggnad, 74.440: — kr, Stensholmsvägens nyanläggning, 74.292: — kr samt Stjärnstigen och Aniaravägen delkostnad 50.902: — kr.

Kommunen har försålt fastigheten Stensholm 1: 13, Hakarpsvägen 67, till Konsumtionsföreningen Union för 39.000: — kr.

Under året har kommunen förvärvat fru Ester Steneckers fastighet Fagerslätt 1: 6 och 1: 81 för 35.000: — kr.

Familjebostadsbidrag har utbetalats med 139.610: — kr fördelade på 136 familjer i egna hem, samt med 56.063: — kr fördelade på 71 familjer i hyresbostäder.

Kommunens byggnadsplaner har under året varit föremål för en hel del ändringsarbeten förorsakade av i huvudsak planerade arbeten med ombyggnad av de allmänna vägarna.

Således har fastställts byggnadsplanen för Smedstorpsgatan—Fagerslättsvägen och byggnadsplanen för Utsikts-området. Vidare har ny adresskarta upprättats för kommunen och i samband härmed har vissa namn- och nummerändringar företagits för gatorna.

Under läsåret 1964—65 har antalet klassavdelningar uppgått till arton, varav nio på lågstadiet och nio på mellanstadiet. Simundervisning har anordnats vid Uddebosjön varvid 225 elever har deltagit.

De nya byggnaderna vid Stensholmsskolan togs i bruk vid höstterminens början. Den ena byggnaden innehåller gymnastiksal med bastuanläggning och den andra skolmåltslokaler, bibliotekslokaler samt studierum. Kostnaderna för dessa byggnader, utom planering, har uppgått till 1.137.305: — kr.

Från och med höstterminen 1965 har en förskola inrättats i de lokaler som blivit lediga i kommunalhuset efter sjukkassans och polisens centralisering. Förskolan har två grupper med 18 barn i varje, innebärande att hälften av barnen är i förskolan på förmiddagarna och hälften på eftermiddagarna.

Folkmängden uppgick vid årets slut till 3.597, vilket är en ökning med 269 personer sedan föregående årsskifte.

Den under föregående år påbörjade utredningen om en sammanläggning av Hakarp och Huskvarna har slutförts under året. Gemensam framställning har gjorts till Kungl. Kammarkollegiet om att Hakarp och Huskvarna skall sammanläggas till en kommunenhet från och med den 1/1 1967.

Ur Hakarps soc.dem. Arbetarkommuns historia

av Bror Thunberg

Den 11 febr. 1966 höll Hakarps soc.dem. Arbetarekommun sitt sista sammanträde. Den 10 dec. 1965 hade nämligen beslutats om samgående med Huskvarna soc.dem. Arbetarekommun. Detta beslut föranleddes av sammanslagningen av Huskvarna och Hakarp från den 1 jan. 1967. I och med detta möte avslutades Hakarps soc.dem. Arbetarekommuns 47-åriga verksamhet.

Den 18 jan. 1919 hölls ett möte med personer, intresserade för en arbetarekommuns bildande inom Hakarps socken.

Men redan den 8 febr. 1906 hade rent politisk soc.dem. verksamhet börjat i Hakarp. Då bildades nämligen en soc.dem. ungdomsklubb i socknen. Denna var ansluten till det 1903 bildade Socialdemokratiska Ungdomsförbundet, som under Z. Höglunds ledning övade stark kritik mot socialdemokratiska partiets ledning. Då de s. k. vänstersocialisterna 1917 bröt sig ur det Socialdemokratiska Arbetarepartiet, anslöt sig detta ungdomsförbund till dem och sedermera till kommunismen. Samma år ändrade ungdomsklubben i Hakarp sitt namn till Ebbes Kommunistiska Ungdomsklubb. En vänstersocialistisk arbetarekommun bildades 1917 i Hakarp, men 1921 kom en brytning inom vänstersocialismen och en kommunistisk arbetarekommun bildades här, som anslöt sig till Kommunistiska Internationalen. Z. Höglund underkastade sig emellertid inte Kommunistiska Internationalen, varför partiet sprängdes 1924. Detta år beslutade den kommunistiska arbetarekommunen övergå från denna International till Sveriges kommunistiska parti. Den kommunistiska arbetarekommunen i Hakarp upplöstes 1926, och dess medlemmar anslöt sig till den soc.dem. arbetarekommunen. 1923 hade den vänstersocialistiska arbetarekommunen upphört med sin verksamhet, då vänstersocialisterna detta år åter anslöt sig till det soc.dem. arbetarepartiet. Under ett par år fanns det således tre arbetarekommuner samtidigt i Hakarp, en socialdemokratisk, en vänstersocialistisk och

*John Bohman,
Hakarps sor..dem. Arbetarekommuns
förste ordförande.*

en kommunistisk. (År 1945 bildades åter en kommunistisk arbetarekommun i Hakarp och den har varit representerad i fullmäktige med mellan 1-6 mandat.)

Vid mötet den 18 jan. 1919 beslöts bilda en soc.dem. arbetarekommun och en interimsstyrelse utsågs, som skulle framkomma med förslag om tid för anslutning till det soc.dem. partiet samt ordna lokalfrågan. Denna interimsstyrelse valdes vid ett senare möte till styrelse med John Bohman som ordf. och Gustav Plyhm som sekr. Övriga ledamöter blev Henning Johansson, Teodor Engqvist och Gustav Hultman. Anslutningen till partiet skedde den 1 april 1919. Lokalfrågan var svår att lösa, men man beslöt att tills vidare använda sig av en av G. Plyhm upplåten lokal, vilket gjorde, att arbetarekommunen skämtsamt kom att kallas "Plyhmens köksförening." Möte skulle hållas andra söndagen i varje månad kl. 11 f.m., och medlemsavgiften bestämdes till 1 kr i kvartalet. Behovet av en större lokal för mötenas hållande växte och den 18 dec. 1919 beslöts hyra Templet Sveas lokal och hålla ett möte varje kvartal. Lokalhyran bestämdes till 10 kr om året. Vid möte den 26/2 1926

*Gustav Plyhm,
Arbetarekommunens
förste sekreterare.*

beslöts hyra lokalen för möte sista fredagen varje månad. Man hade dock med tanke på lokalfrågan i framtiden redan 1925 börjat teckna andelar i Hakarps Folketshusförening u.p.a., som 1928 inköpte Templet Sveas fastighet men 1960 sålde den till Filadelfiaförsamlingen, varefter arbetarekommunen hållit sina möten i Kommunhuset.

Att arbetarekommunen redan från början kom att syssla med kommunalpolitiska frågor är förståeligt. Den deltog för första gången med egen valsedel i kommunalfullmäktigevalet 1920 och erövrade då två mandat. Vid de följande valen till kommunalfullmäktige ökades antalet mandat för arbetarekommunen, och vid valet 1938 erövrades för första gången majoriteten. Då erhöles 13 mandat av 20. Vid landstingsmannavalet samma år valdes en av arbetarekommunens kandidater till landstingsman nämligen Albin Karlsson. Sedan dess har arbetarepartiet haft majoritet i fullmäktige, även om antalet mandat växlat något.

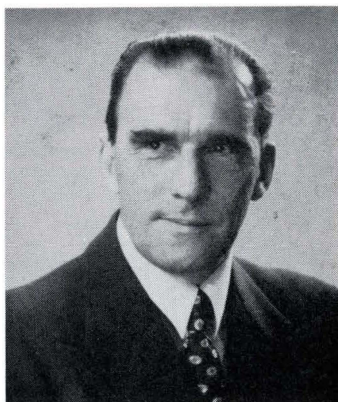
Vid genomläsning av mötesprotokolten finner man, att kommunala spörsmål varit föremål för debatt vid sidan av partipolitiska frågor. Sålunda diskuterades arbetslöshetsproblemen åren 1921-1922. 1928 tycks skolfrågorna ha kommit i förgrunden. Skolan och dess många problem har alltid varit föremål för stort intresse från arbetarekommunens sida. Man kan också av protokollen utläsa, att detta intresse varit positivt. Förslagen 1926 om fri tandvård till skolbarnen och 1936 om införande av den sjuåriga folkskolan fick sålunda oreserverat stöd av arbetarekommunens representanter. Likaså var man positivt inställd till åttaårig folkskola 1958 samt senare till grundskolans genomförande i kommunen.

Den nu beslutade sammanslagningen av Hakarp och Huskvarna har långt tidigare helt eller delvis varit föremål för diskussion. 1929 diskuterades sålunda frågan om inkorporering av Fagerslättsområdet med Huskvarna stad och 1937 behandlades vid ett möte inkorporeringen av hela Hakarps socken med Huskvarna. Sam-

*Henning Johansson,
medlem i A. betarekommunens
första styrelse.*

*Gustav Hultman,
medlem i A.-betarekommrens
första styrelse.*

arbete och samordning mellan de båda kommunerna diskuterades 1951 av de socialdemokratiska fullmäktigegrupperna i Hakarp och Huskvarna. Vid detta sammanträde var det den för Hakarp brännande vattenfrågan, som kom i förgrunden.

Vid sidan av arbetarekommunen har också en ungdomsklubb och en kvinnoklubb varit i verksamhet.

Arbetarekommunen har emellertid inte endast varit politiskt verksam. Kultur- och bildningsfrågor har ofta varit föremål för behandling, och en livlig studieverksamhet har bedrivits. I febr. 1926 väcktes frågan om bildandet av ett lokalt bildningsråd, men ärendet bordlades, enär inget större intresse fanns. I okt. samma år behandlades frågan på nytt. Huskvarna lokala bildningsråd hade nämligen i skrivelse begärt, att Hakarps soc.dem. arbetarekommun skulle ingå som medlem i detta råd. Man beslöt då att ansluta sig till bildningsrådet. 1926 valdes också den första litteraturkommitten. Denna har sedan under årens lopp haft stor omsättning i fråga om försäljning av böcker och tidskrifter.

Många studiecirkelar har också varit i verksamhet inom arbetarekommunen. Amnen som föreningskunskap, politik, ekonomi och utbildningsfrågor har kanske varit övervägande, men även många andra ämnen har varit föremål för studium. Rena diskussionscirkelar har också förekommit. En sådan var Studiecirkel 3971, som var i verksamhet i början av 30-talet. Det var en något annorlunda cir-

kel, där det vid varje sammanträde utom diskussion kring ett visst ämne också förekom en politisk revy samt uppläsning av någon dikt eller ett prosastycke. Bland ämnen som diskuterades kan nämnas: Olrättigheter på Jutegården, Idrotten och ungdomsrörelsen, Köp svenska varor och Ar Huskvarna en trevlig stad?

Men där fanns också andra mera interna ungdomsfrågor som diskuterades t. ex. Ar arbetarungdomen sämre nu än förr, och även skämtsamt betonade ämnen t. ex. Vilket är lättast att undvara: prit, tobak eller kvinnan? Av protokollen framgår, att diskussionerna var livliga och gav många aspekter på de olika frågorna.

Innan cirkeln avslutade varje sammanträde, skulle också kritik riktas mot den, som ledde förhandlingarna. Uppdraget som ordf. och sekr. växlade nämligen för varje sammanträde. I de flesta fall tycks ordf. ha skött sig till belåtenhet men någon gång förekom anmärkningar mot honom t. ex. Ordf. fick några tillrättavisningar för de misstag han gjort under mötet, Ebbe höll en liten straffpredikan för att Tage glömt politiska revyn, ordf. fick anmärkning för att han ej hälsat de närvarande välkomna vid mötets början. Även de andra mötesdeltagarna kunde utsättas för kritik. Sålunda kritiserades vid ett tillfälle, att deltagarna "kröp upp utefter väggarna, trots att man bestämt att man skulle sitta runt bordet." På detta sätt sökte man fostra varandra till att kunna diskutera och leda ett sammanträde även utanför den lilla studiecirkelns ram.

Då Hakarps soc.dem. Arbetarekommun nu upphör med sin verksamhet, är det säkert många av dess medlemmar och särskilt då av de äldre, som med en viss grad av vemod blickar tillbaka på de gångna åren. Man minns de många möten, där man diskuterade de kommunala problemen, och där stridens vågor ibland gick ganska höga. Men även om alla icke alltid hade samma åsikt om hur dessa problem skulle lösas, kan man dock med skäl påstå, att alla arbetade för samma mål: Hakarps bästa.

*Per Ake Andersson
Arbetarekommunens
siste ordförande.*

De borgerliga partierna i Hakarp

av Anders Snöberg

De borgerliga partiernas lokala organisationer i Hakarp har sena data för sin tillkomst. De nuvarande partiernas närmaste föregångare, valmansförbundet, valmansföreningen, liberalerna och de frisinna, hade åtskilliga anhängare i socknen, isynnerhet före tillkomsten av tätorterna, och en del av dessa voro flitigt engagerade som kommunala förtroendemän. Före socialdemokraternas frammarsch till ett majoritetsparti i socknen kom de mest betydelsefulla posterna att besättas av borgerliga representanter. Sysslan som kommunalnämndsordförande kom givetvis att bli den mest ansvarsfulla och maktpåliggande. Hakarp har haft förmånen att på denna post under många år kunna uppvisa personer, som på ett oegennyttigt sätt och med kommunens bästa för ögonen tillerkänts ett grundmurat förtroende i alla politiska läger.

*Gustaf Winqvist,
Högerpartiets representant
i kommunalnämnden.*

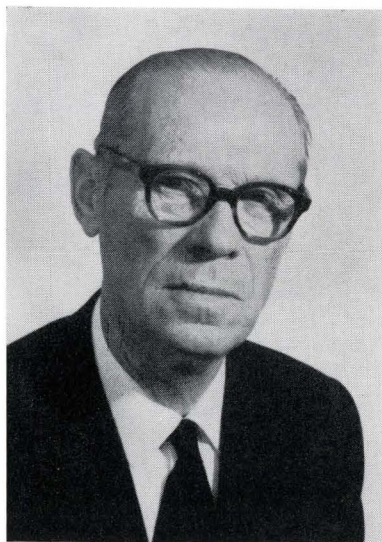
*Lennart Gllstafsson,
Centerpartiets förtroendeman.*

Riksdagsmannen och godsägaren K. J. Gustafsson, Stensholms Säteri, och godsägaren Salomon Gustafsson, Dalskog, far och son, må här nämnas som exempel på sådana gestalter. Den förre upprätthöll posten som kommunalnämndsordförande åren 1909-1912 och den enare åren 1923-1944. Båda voro högermän. En annan son till nämnde riksdagsman var godsägaren Gunnar Hakeman, Hakarps Säteri, ledamot i bl. a. kommunalnämnden från 1945 fram till sin död 1965. Även han var utrustad med egenskaper och kunande, som väl lämpade sig för kommunala värv. Hans utomordentliga insatser för hembygden kan icke nog omvittnas. Förutom Hakeman har högerpartiets väljare under senare år representerats av direktören Gustaf Winqvist, Carlfors, bl. a. ledamot i kommunalnämnden sedan år 1953 och alltså. Högerpartiets organisation i Hakarp är gemensam med Huskvarna i Huskvarna-Hakarp högerförening, som verkat i många år.

Centerpartiet, tidigare Bondeförbundet, har tidigare på grund av den jämförelsevis ringa jordbruksbefolkningen fört en relativt blygsam tillvaro. Efter partinamnbytet och en ändrad politisk inriktning utan extrem klassprägel har partiet vunnit alltfler väljare i Hakarp, även i tätorterna. År 1948 bildade partiet en lokalorganisation, som alltså består. I denna har lantbrukarna Harry Andersson, Gunnestorp, och Lennart Gustafsson, Kixtorp, varit mest fram-

*Carl Sandberg,
kommunalt verksam för Folkpartiet
under många år.*

trädande. Båda har varit sitt partis representanter i bl. a. kommunalfullmäktige, den senare är det alltså.

Folkpartiet har den yngsta partiorganisationen i kommunen. Först år 1953 bildades Folkpartiets lokalavdelning i Hakarp på initiativ av polismannen Anders Snöberg, nu kommunalt verksam i kommunalfullmäktige och skolstyrelsen. Tidigare voro åtskilliga av de liberala väljarna anslutna till lokalavdelningen i Huskvarna eller direktanslutna till partiet. En av de första och mest kända av partiets representanter var smärglaren Frans Andersson, Dalslund. Han återfanns i den första fullmäktigeuppsättningen, som invaldes då kommunalfullmäktigeinstitutionen återinfördes år 1918. Han tillhörde vidare bl. a. kommunalnämnden åren 1919—1939. Fram till 1934 tillhörde Andersson det frisinna partiet, vilket nämnda år genom sammanslagning med det liberala partiet kom att bilda det nuvarande Folkpartiet. En annan av Folkpartiets förgrundsgestalter i Hakarp är verkmästaren Carl Sandberg, nu vorden vital pensionär, som bland annat tjänat kommunen som kommunalnämndsledamot åren 1947—1962.

Fram till och med 1950 års kommunalval gingo de tre borgerliga partierna till val med en gemensam valsedel, på vilken återfanns

representanter från varje parti. Från och med 1954 års kommunalval har däremot de tre partierna gått till val med egna valsedlar. Partierna har sedan dess haft 9-10 representanter i kommunalfullmäktige, av vilka 5-6 tillhört Folkpartiet, 3-4 Högerpartiet och 1-2 Centerpartiet.

Vid utgången av år 1966, då Huskvarnas och Hakarps kommuner sammanlægges, äro tio av de tjugofem ledamöterna i kommunalfullmäktige borgerliga. Högerpartiet representeras av direktören Gustaf Winqvist och fru Ann-Marie Söderström samt dessutom har partiet en vakant plats efter nyligen avlidne länsskogvaktaren Ivar Meurling, Centerpartiet representeras av lantbrukarna Lennart Gustafsson och Tage Karlsson samt Folkpartiet av förste poliskonstapel Anders Snöberg, fabriksarbetare Arvid Lövinger, gjuteriarbetare John Svensson, elmontör Martin Carlsson och konstruktör Allan Eriksson.

Andreas Ståhl

kyrkoherde i Hakarp 1712—1764

av Harald Möllerström

Åhr efter Christi börd 1729 är detta Herrans Huus och Tempel med dess egen bekostnad zirat och målat, dåvarande Kyrkioherde And. Ståhl. Edwardus Orm pinxit. Med dessa ord som man kan läsa i Hakarps kyrka inleddes en artikel i Hakarps krönika 1963, avhandlande Edvard Orms liv och konstnärskap. Här skall nu berättas något om den andra personen som är angiven i denna inskription.

Andreas Ståhls namn förekommer inte endast på nämnda ställe. På en mängd inventarier återfinnes hans namn, vilket visar, att en stor del av kyrkans inventarier tillkommit under hans tid. Kyrkan byggdes ju några år före hans tillträde, de därefter följande åren blev följaktligen en nyanskaffningens tid.

Sålunda anskaffades år 1724 en nattvardskalk genom att sammansmälta två äldre silverkalkar, vilket enligt inskriptionen skedde med bifall av Kungl. Kammarrådet välborne herr Arvid Hägerflycht och "allt församlingens herrskap". Kyrkan bekostade proceduren genom Andreas Ståhls försorg. Samma år genomgick den gamla brudkronan en liknande omvandling. Även detta ombesörjes av kyrkoherde Ståhl på uppdrag av samma potentater i församlingen, så att kronan genom sin inskription kunde säga: Efter att hava fått min forna glans men mindre form framträder jag åter för att pryda kyska brudar.

I prästgården förvaras ett mycket vackert sockenbudskap, att användas vid sjukas nattvard i hemmen. Kalken skänktes 1727 till Hakarps församling av Arvid Hägerflycht, och "Andreas Ståhl var då kyrkoherde" säger den latinska texten.

Å andra sidan gjorde sig kyrkan av med en del inventarier under Ståhls tid: "en liten kanna av gammalt tenn" 1718, en krona med sex pipor 1725 och en tennskål för barndop 1730. Inkomsten för

den sistnämnda var 20 öre. Vid sitt tillträde uppgjorde Ståhl en detaljerad förteckning över kyrkans inventarier.

Vem var då denne Andreas Ståhl, vars namn så lever i Hakarps kyrka? Andreas Ståhl föddes den 12 februari 1685 i Hyltan i Rogberga församling. Fadern, Johan Olofsson Ståhl, var frälseinspektor. Han fick befattningen som befallningsman på Hakarps säteri, som ägdes av "Kongl. Mat:ts trooman fordom generalinspektor öfwer Sweriges rikes Småtullar och acciser samt assessor uti Kongl. liqidations commissionen, wälborne H: Nils Arfwedson Hägerflycht Herre till Hanestad, Jöransberg och Hakarp" (inskription på en kalkstenshäll i östra korsarmen av Hakarps kyrka). Andreas' moder var äreborna och dygdälskande Matronan Helena Tholander, som härstammade från Tolarp i Järstorps socken. Vid kyrkans byggande 1694 förestod Johan Ståhl detta arbete.

Sonen Andreas sändes till Visingsö skola, där så många av prästerna vid denna tid börjat sina studier. Tillsammans med sin broder, som sedermera blev komminister i Vittaryd, studerade han så flitigt, att de båda efter kort tid uppflyttades på gymnasiet, också beläget på ön. Här fick han god lärdom att åhöra Theologie lektorn och kyrkoherden därstädes Harald Almquists grundliga föreläsningar. År 1705 begav sig Andreas till Kongl Carolinska Akademien i Lund, och de följande studierna ledde fram till prästexamen inför domkapitlet i Växjö 1710. Då biskopsämbetet i Växjö var vakant vid denna tid, prästvigdes han i Skara domkyrka av biskopen Jesper Svedberg.

Den unge prästen var under två år informator, sedan huspredikant hos generalmajoren Alexander Hummerhielm, som var gift med en dotter till Nils Hägerflycht. Andreas synes ha väl skött sitt värv, ty samma år, 1712, som Nils Hägerflycht fick patronatsrätten i Hakarps pastorat (d. v. s. rätten att kalla och tillsätta präst), blev han av honom kallad och tillsatt som kyrkoherde i Hakarp. Han var då ej mer än 27 år.

Redan 1715, alltså endast 30-årig, fick kyrkoherde Ståhl förtroende att predika vid prästmötet, som då hölls av biskop David Lund i Växjö. Till prost över sin församling utnämndes han 1741 av biskop Gustaf Adolf Humble.

I hela 52 år innehade så Andreas Ståhl sin tjänst som pastor i

Hakarp. Han synes ha haft en mycket god hälsa. Enligt de personalier, som hölls över honom vid hans död, förestod han ensam församlingens vård och skötsel under de första 32 åren. De återstående 20 åren hade han "en behaglig hjälp" av sin måg Joachim Bergman, vilken sedemera blev hans efterträdare. Men det säges, att under dessa sista år "har han likväl intet velat skona sig själv, och undandraga sig ifrån Självvården, utan själv varannan Söndag, och ibland två gånger å rad, predikat, ja, uti högsta åldren, 16 dagar för sitt saliga avlidande, med vanlig undransvärd styrka, sista gången hållit sin valetspredikan (avskedspredikan), på detta rummet, sjungande då, fast ovetande, liksom sin yttersta ljuva Svanesång". Orden är hämtade ur den predikan som prosten och kyrkoherden i Gränna, Clemens Helin, höll i Hakarps kyrka den 6 april 1764 vid Ståhls begravning.

Två kritiska perioder fick dock Andreas Ståhl genomgå i sitt liv. I slutet av 1743 föll han offer för en hetsig feber som så när hade ändat hans liv, "men genom Herrans besynnerliga nåd och sin kära Församlings trogna och ivriga Förböner, kom han sig likväl så före igen, att han hela 20 åren därefter kunnat förrätta sitt ämbete". Om den andra kritiska perioden läses ordagrant och med bibehållen stavning: "Thet var ock en alt för känbar och märkelig anstöt, som salige Herr Probstens för 8 år sedan (25 april 1756) tog, både till sin hälsa, glättiga h u m e u r och öfriga Sinnens krafter, genom sin hulda och såta Makas, saliga Fru Probstinnans högst beklageliga Frånfälle; men så visade han likväl thervid en Christelig Förnöjsamhet med Herrans wisa Styrelse, och låt sig till hopp och tålmod uppmuntras af sina så frånvarande, som närvarande, kära Barns beskedeliga uppförande".

Efter tidens sed och i enlighet med sentensen "om de döda intet annat än gott" är Clemens Helin översvallande i sitt beröm av den bortgångne. Men givetvis hade även Andreas Ståhl sina svagheter. Av skildringen i Växjö stifts herdaminne framgår, att åtminstone inledningen till hans samliv med sin "hulda och såta" maka var förenad med någon problematik. Fru Maria Ståhl var dotter till Ståhls företrädare, Laurentius Lillander. Denne synes ha haft mycket dålig ekonomi och måst låna en större penningssumma till och med ur kyrkokassan, för vilken Andreas fader, Johan Ståhl, gått i bor-

gen, när bristen i kyrkokassan vid en biskopsvisitation upptäcktes. Då Andreas blev prästvigd, ville fadern ha honom förordnad som nådårspredikant efter Lillander, som avlidit utan ha betalt sin skuld — för att sonen av sin lön skulle betala i faderns ställe. Omsider fick Andreas fullmakt på kyrkoherdetjänsten, men domkapitlet ställde villkoret, att han skulle dra försorg om änkan Lillander genom att gifta sig med en av döttrarna. Andreas visade sig — efter utnämningen — mycket ointresserad av ett sådant giftermål och skall ha sagt, att han ville "intet det ringaste draga någon vårdnad om änkan utan kasta henne ut på backen". Hennes broder anhöll då hos domkapitlet, att Ståhl måtte befallas att "pres-tera sin loven". Några månader senare gifte sig Andreas också med Maria Lillander och äktenskapet synes ha blivit lyckligt. I äkten-skapet föddes tre söner och fyra döttrar, för vilka alla det slog mycket väl ut i livet. Av döttrarna blev Helena gift med efter-trädaren Joachim Bergman.

Det var en svår och kritisk period av Sveriges historia Andreas Ståhl levde uti. Landet var i brinnande krig, med kungen Karl XII i främmande land. Landet var utarmat både på människor och egendom. Hungersnöd hotade. Pesten hade härjat. Efter freden i Nystad 1721 förestod många år av hårt och strävsamt arbete att bygga upp vad som förstörts.

Hakarp undgick inte sin del av armodet. På ett blad med histo-riska anteckningar från denna tid är antecknat: "Anno 1711. Peste interierunt multi in hac Ecclesia" (i pesten dog många i denna för-samling under året 1711). Troligen var kyrkoherden Laurentius Lillander ett av offren för pesten. Om kyrko- och räkenskaps-böckerna säger Clemens, att de före Ståhls tid, "Serdeles i Peste-tiden", var i mycket stor oordning. Ståhl satte dem i ordning, han var "en god Ordningsman". I en anteckning uttrycker Ståhl sin glädje över att pesttiden är förbi. Men vid Rosendala låter han uppsätta en bössa för insamlande av medel till hjälp för nödlidande. Det ser ut som om en förutvarande isamlingsbössa hade blivit för-störd. Som motiv till sin åtgärd anför han bland annat Aposteln Paulus' ord enligt Apostlagärningarna 20: 35 All ting hafwer jagh wiijsst eder at så måste man arbeta och uptaga the swaga och tänckja på HErrans JESu ord som Han sade: Saligare är gifwa än taga"

(Karl XII:s bibel). Ståhl uppmanar församlingsborna — och särskilt då de högt uppsatta — att giva bidrag.

En annan social barmhärtighetsåtgärd synes ha vidtagits av Ståhl några år senare. I en anteckning angives, att ”ett nytt kyrkoherberge är uppbyggt av hela församlingen”. Måhända menas härmed ett hus avsett för församlingens fattiga som kyrkan tog hand om för försörjning.

Som framgått av anledningen till denna artikel utförde Edvard Orm sina målningar i kyrkan under prostens Ståhls tid. Kyrkan fick därigenom ett helt annat och förnämligare utseende. Anno 1747 ägde en annan förändring av kyrkan rum. Det smäckra tornet, i vilket man vid uppförandet av kyrkan hängt klockorna, hade visat sig vara för klen för de båda tunga, medeltida klockorna. Redan dessförinnan hade man måst stödja taket med de åtta pelarna. Nu byggde man vid midsommartiden en klockstapel vid den plats där prästgården intill 1697 hade legat. Så blev den nya kyrkan, liksom den gamla varit det, en klockstapelkyrka. De båda klockorna upphängdes i den nya klockstapeln, och dessutom en ny klocka, som 1747 gjutits av Kongl. Styckgjutaren Herr ”Directeuren” Meijer. Det var storklockan, som nu fick blanda sin klang med de två äldres.

I en bok, som bland annat innehåller vissa visitationsprotokoll och framförallt räkenskaper, har Andreas Ståhl intagit ett av honom vid tillträdet av kyrkoherdetjänsten författat edsformulär för kyrkvärdar, då de ingår i sin tjänst. Denna ”installationsakt” kan för tjäna att citeras — i något moderniserad form.

”Jag förpliktar mig inför Gud att jag uti mitt antagna ämbete till kyrkovärd alltid skall finnas trogen och redlig vid denna Håkarpas Kyrkas dagl. Inkomster och utgifter, låtandes ingen möda bliva ospard:

1:o att inkomster såväl som utgifter uti den inrättade anteckningsboken noga bliva inskrivna, så ofta något utgives eller mottages av Kyrkans medel.

2:o att till församlingens nytta och tjänst förskaffas försvarligt vin och oblater på de tider som folket vill begå Herrans Högvärdiga Nattvard, på det intet fattas, antingen till allmän eller de pintas privata kommunion.

3:o att vad som till kyrkans reparation på sockenstämman beslutas utan dröjsmål med oförtruten flit efter min förmåga uträttas och drives.

4:o Skall ock jag i lika måtto ingalunda ovitterligen eller emot vederbörandes lov och vilja utlåna varken penningar eller annan kyrkans egendom, evad namn den må hava, det vare till släkt eller vänner, förrän skälig befallning och avtal av kyrkoherden och vederbörande till kyrkans och församlingens nytta stadgat bliver.

In summa: Jag skall uti allt detta så troget, försiktigt och flitigt handla som jag vill en nådig Gud och ett gott samvete hava”.

De stränga och omständiga orden i första och fjärde punkterna låten en ana, att Ståhl vid författandet haft i minne sin mindre angenäma erfarenhet av svärfaderns trassliga affärer.

Tjugo år därefter, 1732, har Ståhl gjort följande anteckning: ”Anno 1732 Den 1mo Advent blef å allmän kyrkostämma enhälligen slutat och stadfäst, att de kyrkiovärdar som hädanefter tillsattes skall inom 4 års förlopp ej ifrån sin tjänst ledigas, utan i allt efter den inrättade TrohetsFormen sin tjänst fullgöra och förätta”.

Mycket härovan har citeras ur de tal som hölls vid Andreas Ståhls begravning den 6 april 1764. Man kan tycka, att somligt är åtskilligt överdrivet. Men varje tid har sina kännemärken och sin smak. Vi ler kanske en smula åt 1700-talets ordvändningar, eftervärlden kommer troligen att göra så åt vårt sätt att ge uttryck åt saker och ting. Det var den tidens sed och smak att uttrycka sig sirligt och högtidligt — isynnerhet vid en bemärkt mans bortgång. Men icke desto mindre kunde den dolda humorn skymta fram till och med vid sådana tillfällen — såsom i dessa versar av signaturen C. H. (Clemens Helin?), kallade Äre-Stod Wid Grafven uprest:

*Far nu väl, och sof i frid,
Tu priswärde Heders Gubbe!
Som nu läggs i grafwen nid,
Hwila sött! Tin multna Stubbe
Ur titt stoft, skall grönskas ny,
Möta HERran up i sky.*

Låt mig till sist ännu en gång citera predikanten vid Andreas Ståhls begravning, då han beskriver den bortgångne med följande säkerligen ej alltför verklighetsfrämmande ord: Huru mån och sorgfällig han varit att leda den sig ombetrodda Herrens hjord in uppå Guds h. Ords gröna äng och vederkvicka de nådetörstigas själar med det levande vattnet, som utflödar ifrån Lammets stol — det kunna hans kärlekskeliga åhörare bäst intyga, som hört hans renlärliga och bevekliga föreställnings-met h o d e, och sett, huru beredvillig han alltid var att sent och bittida besöka de sjuka och meddela var och en efter sitt själatillstånd råd, tröst, varningar och förmaningar av Guds h. ord.

Andreas Ståhl var förvisso en god predikare, själasörjare och organisatör. Hakarp, "en mycket folckrik, Hög- och wälförnäm, samt hederlig Församling" (så står det på titelbladet till den tryckta predikan av Clemens Helin) hade således all anledning att sakna den bortgångne och instämma i "ärestoden":

*Wi Titt namn ej glömmе bort,
Men Thess lof i minnet bäre.
Hakarp saknar brått och kort
Probstē Ståhl, sin Herda käre,
Som så god och trogen vård
Haft om Själar, Kyrka, gård.*

*Minnen från Hakarp
vid seklets början*

av John Malmrose

*John Malmrose,
ungdomsporträtt från tiden i Sverige.*

I tankarna vandrar vi ofta tillbaka till sorgfria barndomsår men att med pennan återge minnesbilderna från hemsocknen under åren 1903—23 är en svårare uppgift.

Då min årsklass växte upp så var Hakarps säteri och riksdagsman Gustavssons Stensholm mäktiga jordagods och kyrkoherde Sandström skötte den andliga försörjningen. Det var ännu fredstider då Huskvarna blev stad 1911. Olympiska spelen i Stockholm 1912 lät mycket tala om sig. Sist kom Baltiska utställningen i Malmö 1914 som avslutning på fredens dagar.

På den tiden var torpstugorna i Hakarp väl bebodda med det tränga arbetsfolket och många av de barn som där växte upp är nu spridda över de 50 staterna som utgör USA. Nog var socknen fattig på den tiden. Jag minns väl min mors förskräckelse då hon tänkte på ödet att få komma till fattighuset som fanns där uppe i björkdungen. Där står nu ett ålderdomshem som även vi utvandrare är stolta över.

Om vi söker i församlingsarkivet så finner vi säkert påminnelse om de oroliga åren 1914—23 då stormklockorna klämtade över Europa och vår socken kallades "Det röda Hakarp". Det var en trotsig generation som då växte upp i Småland och sockenpamparna hade helt säkert en del sömnlösa nätter för vår skull. Vid 20-talets början kom den stora arbetslösheten. Som nödhjälpsarbete anordnades stenknackning i stor skala. Med en liten slägga slogs stenen till makadamstorlek och användes sedan till vägbygge. Detta blev något av småländsk storindustri under arbetslöshetsåren. Vi hade vår arbetsplats vid Slögestorp och upplevelserna där åren 1921—22 gav oss ostyriga pojkar många trevliga minnen. Graniten som vi slogs med betalades med 80 öre hektolitern. Med en prestation av 10 hl. per vecka gav det en inkomst av 8 kronor. Det var en kall vinter men vi värmdes oss både till kropp och själ i en hydda vi byggt. Där tillbringade vi många timmar framför brasan och lyssnade till Fredrik Hedman m. fl. sanningsvittnen som talade allvarets ord till de församlade. Hyddan brann ned en vacker dag men minnena och historierna lever kvar. Om någon av farbröderna som var uppmätningschefer ännu lever så har vi orsak att be dem om ursäkt för vårt uppförande. Enligt vårt måttssystem går ju 100 liter på en hektoliter men vi uppfann en metod som gjorde 50 liter till 2 hektoliter.

Hakarp var även representerat på nödhjälpsarbeten i andra delar av Småland. En tid var vi 10 man i Storebro utanför Vimmerby. Den sista expeditionen sändes till Byxabygd vid Ljungby. Där hade vi förmånen att försöka förvandla ljungbeväxta mossar till jordbruk. Jag glömmer inte vår inackordering där. Vi bodde på vinden i ett gammalt torp och var och en av oss hade en timmes skift för att elda i kaminen. Då vi anlände med tåg till denna plats möttes vi med oxskjuts som vi följde efter i mörkret ungefär en mil. Kylan och vätan var dock mer än våra späda kroppar kunde stå ut med. Efter några dagar höll vi därför ett "riksråd" och vi beslöt då att vända åter till Hakarp. Vi sände våra kappsäckar pr. efterskott på järnvägen och så gick vi på spåret till Ljungby. Vår gemensamma kassa var tillräcklig för biljetter till Värnamo där vi fick härbärge hos Frälsningsarmén samt hos chefen för det riksbekanta Värnamoklistret, (Lundin). Det blev ingen välkomstfest för oss då kom-

John Malmrose med fru någon gång under 1930-talet.

munalfullmäktige mötte oss nästa gång. Men jag glömmer inte det försvarstal Claes Wall höll för oss äventyrare.

Som ett resultat av den stora arbetslösheten fick vår hembygd södra Sveriges vackraste turistväg, Ådalsvägen med "Blindtarmen" som biprodukt. Jag höll borret för Claes Gustavsson (Björn) och Oskar Dahlström vid skärningen nedanför Mobergs. Som ett minne från detta vägbygge har jag en krossad och styv finger.

I grovarbete fick många av oss tidig träning på Brunnstorps torvmosse, åren 1916-18, där Victor Svensson skötte om Vapenfabrikens bränslebehov. Jag minns väl kravallerna vid baracken de kvällar då "Mannerheim" och "Rödgardisten" kom hem med sina ransoner från stan. Innan vi fick telefon till mossen så var mitt uppdrag att varje morgon cykla ned till Bolaget med rekvisitioner av varjehanda delar.

Några av de äldre som läser detta kanske minns mig då jag var kusk hos baron de Geer. Jag körde en liten islandshäst och vid ett tillfälle hade jag äran att få skjutsa baronen och dir. Tham upp till Glasberga. En gång flyttade jag familjen de Geer från Gråbo till Villagatan 3. Den lilla hästen orkade ej med så många syltburkar var gång så det tog mig vid pass en månad att transportera alla husgeråden till den nya bostaden.

Att som 13-åring vara värdig medlem av "Basalaget" vid Vapenfabriken och med Fredrik som förman kändes som en stor ära. Men då hösten kom med regn och snö och jag fick stå utanför Stenvalls gamla hårdhus och sikta kol ur askan då tappade jag lusten. Jag smög mig ned till ingenjör Hugo Hagström på vapenverkstaden och bad att få bli medlem i vapensmedernas ärevördiga skrå. På vapenverkstaden fick jag börja hos "farbror" Blomdahl där jag brunerade bösspipor.

Av min hembygds hjältar står nog ingenjör Hugo Hagström och förrådsförman Gustav Almhagen främst. De höll sin skyddande hand över mig då pojkårens lust för upptåg ville ta överhand. Dessa två vapensmeder tryckte en blank tvåkrona i min hand våren 1923 då jag för sista gången var nere på "Gamla Vapen" för att säga farväl. Jag skulle väl ej blanda in Vapenfabriken i mina minnen från Hakarp, men för mig är de oskiljaktiga. Enligt ryktet så kommer ju också Huskvarna stad att återförenas med vår moderförsamling efter en skilsmässa av 55 år. Det är mer än vattenkraft som Huskvarna har fått av Hakarp. Under åren har där växt upp vapensmeder, blomsterodlare, riksdags- och kommunalmän, idrottsmän och många andra som representerat staden i den gröna dalen.

Kanske är det på sin plats att även vi som lever i förskingringen hälsar Huskvarna stad välkommen hem till vår moderförsamling igen.

Från husbehovsbränningens dagar

Av Gottfrid Granemyr

I protokollen från sockenstämmorna i Hakarp från senare delen av 1700-talet finns även några, där Gustav den tredjes förbud mot husbehovsbränning behandlas och de berörda dåtida hakarpsbornas inställning till denna i dubbel mening brännande fråga belyses. Då protokollen kan anses intressanta både för det behandlade ämnets skull och för det för oss så främmande underdåniga och snirklande språk, som enligt tidens sed användes vid kontakter med överhetspersoner, har det ansetts, att något ur dessa protokoll kan försvara en plats i årets krönika. Men först litet historia som bakgrund.

Konsten att framställa brännvin lär ha kommit till Sverige på 1400-talet. Drycken framställdes då av importerat vin och användes ej som berusningsmedel utan som skedvis intagen medicin, isynnerhet ansedd som verksam mot de farsoter, som titt och tätt härjade. På 1600-talet kom man underfund med att det gick att göra brännvin av säd, och brännvinet blev inte bara medicin utan framförallt njutningsmedel. Ett yttrande i prästerståndet vid 1686 års riksdag säger att "brännvin brukas av varje man i överflöd". Redan då fanns förslag om att förbjuda eller åtminstone inskränka den enskildes rätt till brännvinsbränning och att i stället införa ett statsmonopol, men alla förslag i den vägen föll på bondeståndets envisa motstånd. Ett beslut i denna riktning kom dock faktiskt till stånd år 1718, men vid konungens död samma år förföll saken. Under den följande s. k. frihetstiden förekom vid varje riksdag häftiga debatter i brännvinsfrågan. De som ville inskränka bränningen hänvisade bl. a. till, att Sverige för dess skull måste importera i medeltal 3—400.000 tunnor säd varje år, vilket drog väldiga penningsummor ur landet. Men andra parten hade minsann också argument för sitt motstånd mot de föreslagna begränsningarna: Att bränna till husbehov var en urgammal rätt, som de ej hade lust att avhända sig, brännvinet var bondens enda medikament till

hälsans konserverande, den vid bränningen uppkomna dranken var outhärlig som foder åt husdjuren, tjänarna blev mer arbetsvilliga, om bonden kunde ge dem en sup till frukosten, särskilt vid hårt arbete och vid elak väderlek o. s. v.

1731 kom i alla fall en lag, vars syfte var dels att minska bränningen, dels att ge staten större inkomster. Nu bestämdes, att endast verkliga jordbrukare fick rätt till hembränning, och detta endast till husbehov. Bränning för avsalu förbehölls krögare, gästgivare och brännerier. Tillverkningsavgifter lades på såväl husbehovs- som salubränning. Redan nästa år upphävdes dock denna förordning genom samarbete mellan bonde- och borgarståndet.

1740 blev det svår missväxt, varvid ett tillfälligt förbud mot brännvinsbränning genomdrevs. 1756 blev åter ett år med svår spannmålsbrist, det blev nytt förbud, som räckte i fem år. Alla brännvinsredskap skulle nu inlämnas till myndigheterna, och det blev inte mindre än 200.000 brännvinspannor, som togs i beslag. Stränga straff drabbade dem, som överträdde, men trots detta florerade lönnbränning överallt. 1770-talet inleddes med två svåra missväxtår, de ansågos som de hårdaste under detta århundrade. Konung och regering ville åter införa förbud mot att förvandla den otillräckliga brödsäden till brännvin, men bondeståndet vägrade även denna gång att biträda förslaget. Kom så 1772 års statsvälkning, varigenom den nu enväldige konungen fick möjlighet att utan ständernas hörande genomföra ett förbud för den enskilde att av säd och potatis framställa brännvin. Ett sådant förbud kom alltså samma år, följd av en ny förordning 1775, varigenom tillverkningsrätten helt förbehölls kronan.

Nu följde ett bittert krig mellan kronan och allmogen, både i riksdagen och ute i landet. "Förunna arbetaren, vad Gud och naturen unna, annars tröttna och uppgivas vi under ett arbete, som utan någon förfriskning förefaller alldeles odrägligt", heter det i en petition från bondeståndet. Ute i landet florerade lönnbränningen. Förbudet mot hembränning åstadkom emellertid en stark ökning av krogarnas och utskänkningsställenas antal. Av sådana fanns det 1751 3.786 stycken, men 1785 var antalet 10.190. och vår egen lilla socken hade ju också vid den tiden ej mindre än tre krogar.

För att komma tillrätta med lönnbränningen, som i hög grad minskade kronans egen försäljning och därmed statens inkomster, vidtogos drastiska åtgärder. Angivare belönades, visitationer företogs dag- och nattetid. Bönderna å sin sida mottog ofta lagens representanter med hugg och slag, som i något fall t. o. m. ledde till döden. Värst var det i Kalmar län, som hade en särdeles nitisk landshövding, som gick hårt fram mot de misstänkta, här blev stämningen så hätsk att kungen själv måste resa dit ner för att försöka lugna sinnena.

Detta var alltså bakgrunden till den sockenstämma i Hakarp, vars protokoll kommer att återges här nedan.

Under 1700-talets sista år blev så åter husbehovsbränningen tillåten på vissa villkor, och 1809 blev det nästan helt fritt att bränna både till husbehov och till avsalu. Detta resulterade i en ohyggligt ökad konsumtion, så att den år 1820 kom att uppgå till ej mindre än 40 liter pr invånare och år, vilken utveckling i sin tur uppväckte Wieselgren och andra till den framgångsrika kamp mot dryckesseden, som vi alla känna till.

Emellertid ankom i juli 1778 ett kungligt brev till rikets landshövdingar, i vilket Kgl. Majt klagade över den florerande lönnbränningen och kronobränneriernas dåliga affärer. Landshövdingarna förständigades att personligen infinna sig på de platser, där det kunde förmodas, att lönnbränning idkades, och där göra allmogen enträgna föreställningar. Landshövdingen i Jönköpings län begav sig bl. a. till tinget i Ingaryd, där allmogen i Tvetå härads förmanades att sluta med sin olagliga hantering. Men han nöjde sig tydligen inte med detta, länets allmoge tyckes även ha sammankallats sockenvis. I Hakarp gick uppdraget att sammankalla och förmana allmogen till överdirektör Ehrenpreuss, och protokollet från denna sammankomst lyder som följer:

Dom Cantate eller 25 april 1779.

Sedan Öfwerdirecteuren Wälborna Herr Fredr. Ehrenpreuss genom kungörelse å Predikstolen låtit inkalla Församlingens hemmans brukare tillika med bägge staterna att afhöra, hwad wälbemälte Öfwerdirecteur hade, å Konungens Höga Befallningshafwandes wägnar, dem at föreställa, och gemenskapen tilfölge däraf mangrant sig uti socknastugan efter afslutad Gudstjänst infunnit,

yttrade sig wälbemälte Herre uti följande ganska bewekelige föreställning:

Mina wärda Lands- och Kära Socknamän!

Under en år 1772 i en wälsignad stund återställd säll och lyckelig Regering hafwa wi alla, som bygga och bo uti vårt kära Fädernesland, rönt wår store Konungs milda och wisa Regering till sina trogna undersåtars hägn och beskydd, särskilt deras, hwilka såsom lyckeliga undersåtar, med undersåtligt nit och trohet uppfylla sin pligter.

Säkra och nådiga wedermälen af de mått och steg, som wår Nådige Konung tagit til sitt Folks och Lands uprätthållande under et önskeligit och lyckeligit fridshägn äro lagda under ögon af handlingar wid sitt förflutna Riksmöte; utom det, at våra befullmäktiga under detta möte därom til deras innerliga glädje och Undersåteliga ärkänsla blifwit förwissade, hafwa wi hemmavaran- de uti landsorten utaf Riksdags Beslutet blifwit öfwertygade.

För all den Landsfaderliga omsorg wår Nådiga Konung drager för sina trogna Undersåtar, kunna wi aldrig bättre ådagalägga wår underdåniga tilgifwenhet och nit, än wi alla och enwar med lydnad för samma en huld Konungs bud och befallningar till dess Rikes bestånd och trefnad.

Det kan hwarken mig eller Eder, mina kära socknamän! wara okunnogt, huru som Kungl. Maj:t widtagit nådiga författningar om Svensk brännwinstillverkning wid de inrättade Crono brännerier med förbud af all annan enskild brännwinshandtering och tillsättning, til förekommande af Cronans ansenliga förlust. I bören påminna Eder huru wi alla, som haft egna brännwinskäril warit tilsagda at dem upgifwa och låta förwara under almänn wård, men at wi tillika haft den förmon och frihet, at försälja våra brännwinspannor, sedan de til bruk och utnyttjande blifwit nedslagna.

Uti Krono betjäningens närwaro, är för detta denna sockens brännwinspannor med hattar och pipor inlewererade och insatta under Kyrkohwalwet; äro några sedermera därifrån tagna, will jag föreställa mig, i någon af Krono betjäningens närwaro.

Men, mina vänner! Ehuru härom, tid efter annan, blifvit i nåder förordnat, så har dock en obehagelig ärfarenhet visat, huru uti flere landsorter folk föröfvat lön-bränningstillverkning, hvarföre de blifvit lagförda och straffade.

Har någon med en så oloflig handtering sig i tysthet befattat, och ännu icke med bevis därtill blifvit bunden, han gånge til sitt samvete i den öfvertygelse, at den som öfverträder bud och befallningar han syndar mot Gud, som älskar ordning, skik och lydnad för öfverheten, som är i Guds stad och ställe.

At Kongl. Maj:t med missnöje förnummit öfverträdelser i Rikets Provincier med oloflig brännvinstillverkning, mot Kgl. Maj:t i detta ämne utfärdade Nådiga befallningar, och at de på ett straffbart sätt utöfvats, därom skal jag Eder som förständiga af Kungl. Maj:t Nådiga skrifvelse til dess befallningshafvande i länet.

Eder, mina vänner! kan icke vara obekant huru som Konungens Befallningshafvande är gjord allmogen föreställning härom i detta härad den 17 Martii sistl. vid vintertinget i Ingaryd, som jämväl ock om deras ännu innehafvande brännvinsredskaps aflämna emot försäkran af Nåd och förskoning för alt tital och ansvar, om samma redskap frivilligt framlämnas.

Detta föreställnings ämne är nu detsamma, som Konungens Befallningshafvande anmodat mig at i denna socken föredraga.

Mina kära socknamän! Hvarken på ryckten eller på misstankar vill jag grunda mina påminnelser till Eder i detta ärende: af upriktig kärlek, vill jag, som medlem i denna Församling, göra Eder den vänliga ärbjudan, at den eller de, som i sina samveten äro öfvertygade at hafva brukat lönbränning, nu motaga den Kungliga Nåd som tilbjudes.

Kära vänner! Inbillen Eder icke, att om I nu fritt återlämnar de brännvinsredskap, som till äfventyrs varit brukade, och det med löften, at sådana verktyg aldrig mera tilgripa, detta då skulle för Eder medföra någon blygd eller nesa, tvärtom, då I med underdånig årkänsla, efter upriktig bekännelse, mottaga Kongl. Majts: Nåd och försäkran, om Nådig förskoning från ansvar, så blifver I alltid mer hedrade under samvetets bättrande och befrielse från sådana tillvitelser, som et oroligt samvete sig nödvändigt alltid förebrår.

Om därför någon af oss eller i denna socknen, som har felat med oloflig brännvinstillverkning, han låte sig därför icke längre förvillas av inbillade undanflykter, utan tråde redel. fram och ingifva de redskap, han antingen inom eller utom hus kan hafva nyttjat till lönbränning.

Det vore mig en kärt bevis af förtroende, om någon, som vet och känner sig skyldig at hafva felat med oloflig brännvinstillverkning, ville nu, uppå denna min välmenta föreställning, lyda sitt samvete, jag skal och vara nögd, om någon sådan vill särskilt sig för mig i mitt hus anmäla och sitt brännvinsredskap aflämnas, inom den utsatta tid af tvenne vickor. Men, mina vänner! Om den nu tillbudna Nåd och förskoning icke emottages, och det skulle sedermera befinnas, at någon här i socknen varit brottslig, han får då skylla sig själv för en välförtjänt påföljd.

Den brottslige gånge därför til bekännelse och emottage den tilbudna Nåd, men den sin synd förnekar, honom varder den behållen. Herren är det, som utrannsakar hjärtan och sätter det fördolda i ljuset, och detta är hvad jag både som Christen och socknabo med denna min föreställning velat Eder samteliga ganska välment betyga.”

Det synes inte ha blivit något resultat av överdirektör Ehrenpreuss ”ganska bevekliga föreställning”, i varje fall inte omedelbart. Det är ju tänkbart, att någon hakarpsbo med dåligt sambete begagnade sig av den erbjudna möjligheten att privat för överdirektören bekänna sina synder. Men protokollförfattaren, som torde ha varit prosten Bergman, betygar sockenmännens oskuld, en för alla och alla för en, och han låter nästan litet indignerad över att Kgl. Majt kan misstänka de goda hakarpsborna för att överträda lag och förordning. Så här fortsätter alltså protokollet:

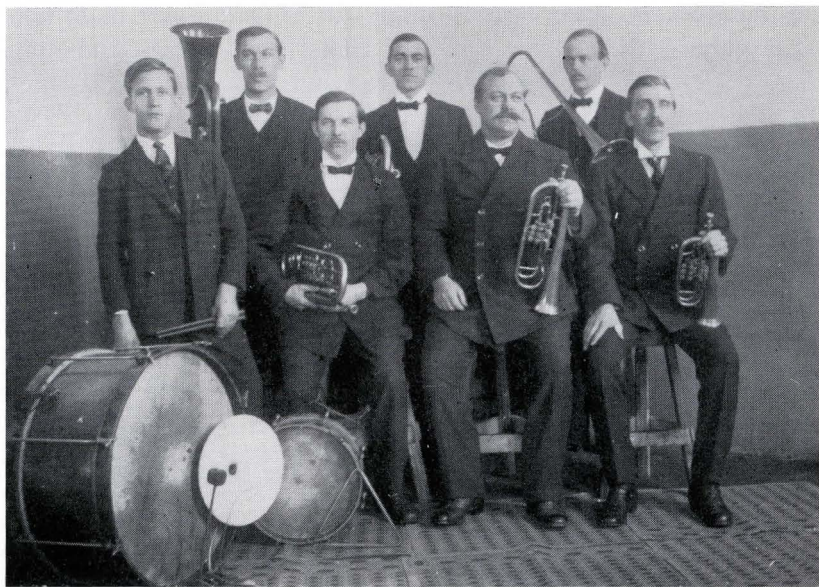
”Härpå yttrade sig Hakarps församlings närvarande allmoge: At de med djupaste undersåtelig vördnad ärkänna Kungl. Maj:ts dyra nåd och outtrötteliga verkande försorg för sina undersåtars samt och synnerliga välfärd, hvarpå de, så uti nu förevarande ämne, som alltid och vid alla tillfällen, hafva rönt de allra hugnigaste och prisvärdaste vedermälen, men som de hveta sig inför Gud och i sina samveten öfvertygade, at de högst berörda Kgl. Maj:ts Nådiga förbud emot enskild tillverkning af Svenskt brännvin ifrån första stund mer högst berörda Kgl. Maj:ts förordning utkom, aldrig öfverträds. Så anhålla de aldri underdånigast, thet måtte de för all misstänka af en så grof och straffbar öfverträdelse förskonta, och såsom trogna och laglydiga undersåtar ansedda blifva.

Upläst och vidkänt.”

Stensholms Arbetares Musikkår

av Eskil Lago

Ett levande musikintresse hos några få personer var anledningen till att innevånarna i Stensholm under flera år fick njuta av tonerna från egen blåsorkester. År 1914 bildades nämligen hornmusikkåren av arbetare anställda vid Stensholms fabrik. Ledare blev då, och allt framgent genom åren, förmannen Hjalmar Höög, som själv spelade ess-kornett. Övriga deltagare under olika perioder har varit: Valdemar Rundqvist, Eric Nordström, Axel Klintin, Erik Höög, Albin Erlandsson, Oskar Johansson, Josef Nyberg, Axel Johansson, David Frick, Evert Rydberg, Karl Erik Eklund och Gustav Strömberg.

Musikkåren 1917.

Från vänster: Gustav Strömberg, Axel Klintin, Josef Nyberg, Erik Höög, Albin Erlandsson, Valdemar Rundqvist och Hjalmar Höög.

Ett antal instrument inköptes av Templet Sveas nedlagda musikkår och en av Stensholms verkstadslokaler användes som övningssal. Varje torsdagskväll övades träget och i nov. 1915 var musikkåren färdig för debut. Det skedde då Stensholms Fabr. A-B höll medaljutdelning under ing. Victor Pagels värdskap. I en fabrikslokal dukades kaffeborden och ett antal trotjänare fick sina medaljer vid fanfarer från musikkåren. De följande åren uppträdde blåsorkestern i olika sammanhang. Som tradition spelades alltid 1:sta maj på morgonen från Högaberg, Stensholms högsta punkt, och senare på dagen i demonstrationstågen i Huskvarna och Jönköping.

Vackra sommarsöndagar hände att musikanterna bordade ett par båtar och lät tonerna ljuda över åns stilla vatten. Andra gånger gjordes utfärder till gården Signesbo i Järsnäs under körsbärstiden. Med hästar och vagnar färdades med familjer i följe. Körsbärsresorna till Signesbo motsågs alltid med stor förväntan.

I flera år anlätades musikkåren vid lustresor av olika slag. Metodistförsamlingens båtresor till Visingsö hade Stensholms musikkår som medverkare, resor med lillatåget till Hultrum och Bunn icke att förglömma. Även föreningslivet i Hakarp hade glädje av musikkåren. Vid fester med föreningen Barnens Vänner och vid fackföreningarnas familjefester brukade ofta spelmännen från Stensholm anlitas. Arvodet vid sådana tillfällen brukade stanna vid 5—10 kr. 1:sta majdemonstrationerna gav något mera, 30—35 kr. var taxan. Nästa gång Stensholms musikkår medverkade i ett högtidligare sammanhang var vid stensholmspersonalens uppvaktning på direktör Vilhelm Göransson 50-årsdag 1919. Efter denna uppvaktning skänkte direktör Göransson en penningssumma till musikkåren. Ett välkommet bidrag. Instrumenten var dåliga och slitna. Nya inköptes därför år 1923 från en tysk firma till ett pris av ungefär 1000 kronor. I samband därmed beslöts att bilda en andelsförening med namnet Stensholms Arbetares Musikkförening. Enligt stadgarnas första paragraf var föreningens ändamål: „att bereda trevnad för Stensholms arbetare och att vid anfordran utföra musik åt föreningar och korporationer”. Varje andel kostade 10 kr och andelskapitalet skulle utgöra minst 1000 kronor.

Musikkföreningens första styrelse blev: Axel Klintin, Albin Erlandsson, Eric Nordström, Eskil Lago och Albin Karlsson. Vid ännu

ett par tillfällen lämnade dir. Göransson ekonomisk hjälp till musikkåren. Ingen skuld fanns därför på instrumenten när efter några år intresset för hornmusik började svalna. Sista gången Stensholms musikkår uppträdde var den dag offren för Ädalskravallerna jordfästes år 1931. Från Högaberg ljöd molltonerna ur Chopins sorgmarsch, som hyllning åt dem som jordades, ut över det lilla samhället. Symboliskt blev molltonen avslutningen på musikkårens verksamhet. År 1940 nedpackades instrumenten i en låda. Efter ett antal år såldes de 1956 till Huskvarna gossmusikkår. Musikföreningen upplöstes och tillgångarna fördelades bland medlemmarna.

Att ge musikkåren ekonomiskt stöd var föreningens främsta uppgift. Andelsteckningen fick dock inte den anslutning som var tänkt, 29 st. andelar var allt som tecknades och inbetalades. Den ekonomiska hjälpen i övrigt var också obefintlig. Så mycket mer kan man beundra musikkårens medlemmar som år efter år utan någon ekonomisk ersättning offrade fritid och intresse för att ge nöje och trevnad åt sin omgivning.

Sjömanöver på Stensholmsdammen.

”Stäckstraff” vid Hakarps kyrka

År 1949 fanns i tidn. Smål. Folkblad en artikel skriven av rektorn vid Visingsö högre folkskola, August Eckerberg, med rubriken ”Stäckstraff vid Hakarps kyrka”. Då kanske några av Krönikans läsare har minnen som överensstämmer med författarens, från kräftfiske i Huskvarnaån, har vi med tidningens tillstånd låtit avtrycka artikeln. Framlidne rektor Eckerberg tillhörde som bekant en gammal vapensläkt i Huskvarna. Han var en känd skolman och hembygdsvårdare med Visingsö och särskilt dess Brahetid, som specialité. I sina uppsatser och föredrag behandlade han på äldre dagar gärna motiv från sin barndoms Huskvarna.

För olaga kräftfångst krävde på 1820-talet patronen på Stensholm, titulus Queckfeldt, i skrivelse till häradsrätten, att stäckstraff skulle utmätas, ett i sanning kusligt perspektiv för otaliga huskvarnapojkar, som i likhet med undertecknad lidelsefullt idkat kräftfiske i berörda vatten!

Det är möjligt, att Nömmen och de andra sjöarna i Emåns övre vattenområde i våra dagar gör skäl för ryktet att vara Smålands krämfrikaste, men mycket talar för att Huskvarnaån med tillhörande sjöar i sitt ursprungliga skick — d. v. s. innan stränderna förstördes av muddringar och regleringar — relativt sett överträffade Emåvattnen i kräfttillgång. Emån mynnar som bekant direkt i havet och är följaktligen långt in i landet öppen för kräftans dödsfiende, ålen. Huskvarnaån däremot är i praktiskt taget hela sitt lopp genom de höga fallen obönhörligt spärrad för denne oförvägne vandrare. Den senare ån rinner hela vägen genom stenig och grusig morän, som är kräftans käraste tillhåll, men den förra har att genomkorsa den lera och den sand, som det djupt inträngande havet efter istiden avlagrade i dalgångarna. Sin 5-milafärd från Nässjötrakten till Vättern förlänger Huskvarnaån

genom otaliga krokar och slingerbukter och talrika smärre tillflöden till dubbla eller tredubbla avståndet. Drygt 5 km. härav faller inom Stensholms ägor, och det var för den sträckan Queckfeldt krävde skydd i sitt brev, som enligt domboken av den 3 maj 1820 lydde:

”Till Tveta Häreds Rätt. För många år sedan har wäl Wällovliga Tveta Häreds Rätt, på min avledne Faders begäran utfärdat förbud mot olovlig kräftmetning uti Stensholms Äen med 3 Rd Bco utsatte böter för den som däremot bröt, men allmänheten är så vand att höra om detta förbud, att den ej frågar därefter. Jag vågar för den skuld hos Herr Häradshöfdingen anhålla att få ett nytt förbud mot olovlig kräftmetning uti Stensholms Ä, räknat från Lilla Tokarps ägors början mitt för Hellestorps hemman i Lekeyrds socken till det ställe nere i Ebbes vattenfall, där Fagersläatts ägor sluta och Huskvarnas möta, med ett fördubblat vite för den som mot detta Häradsrättens förbud bryter. — Det är ej nog med att alla kräfter så uppfångas att jag själv bliver utan, men metarna nertrampa och genom liggande fördärva gräset i ängar och gården, varigenom Äen flyter, till märkbar skada. Som en stor del av kräftmetarna äro barn, så underställes ödmjukeligen Häreds Rättens beprövning om icke för sådane mot förbudet brytande personer — en à två söndagar Stäckstraff vore lämpeligt. / Queckfeldt.”

”Utslag: Med anledning av lagens bud i Bygginga Balken, stadgar Häreds rätten ett vite av fem R. D. Banco, vartill, utom böter efter lag och skadans ärsättande, den gör sig förfallen, som hädanefter i Stensholms Ä ifrån etc. till etc., olovligen meta kräfter. Men innan detta förbud kan tjäna till efterrättelse måste det i socknekyrkan och angränsande kyrkor uppläsas ävensom det sedermera till erhållande av gällande kraft skall därstädes vart tredje år kungöras.”

Queckfeldt var några årtionden för sent ute. Nya tankar och idéer om rättsskipning hade börjat göra sej gällande, fastän det ännu fanns en och annan patron ute i bygderna, som i likhet med ”Ydredrotten” L. F. Rääf i skampallen och kåken sågo vördnadsvärda inrättningar.

Att Queckfeldt som markägare var irriterad över intrånget är begripligt, men hans klagan över att själv bliva utan kräftor kan

med visshet betecknas som grov överdrift. Ännu på 1860-talet tycks tillgången ha varit enorm. Arbetsförhållandena i Huskvarna var på den tiden sådana, att de anställda knappast kunde ge sej ut på kräftfångst om kvällarna, i synnerhet inte den smed, som i likhet med sin farfar var pipvällare och sannolikt kom dödstrött hem från stora smedjan. Alltså tog han pojken — min far — vid handen och begav sej tidigt på söndagsmorgonen upp till Broholm, som var ett torp under Stensholm, och kom fram på förmiddagen hem med en "tunnesäck" oräknade kräftor på ryggen. Så sattes "basen" på härden i hans egen smedja, som låg i den numera tomma gluggen mellan Appelblads och Lindbloms smedjor, och så blev där ett kräftkok, som satte lukt i väggarna till nästa års kok. 30 år senare var det undertecknads tur att som sexåring vakta kräftsäcken när min far plumsade med spröt och undertagshåv i Brostuge mad, som för min fantasi ännu framstår som en outtömlig reservoar med kräftor. Fångsten var alltså riklig, sällan under 20 tjog stora fullmatade kräftor men att minskningen börjat framgå därav, att man nu räknade tjog.

Det känns nästan en smula genant att berätta om saker och ting, som man tycker, att alla människor borde känna till, men den tilltagande okunnigheten bland yngre bollsparkande generationer tycks kräva klart besked om hur det egentligen gick till, som tysken säger. Alltså: För oss pojkar gällde en ritual, som noga måste följas. Minst en vecka i förväg började vi "piska fröer" (grodor). Med kortbyxorna uppkavlade till grenen klev vi omkring i Smedbymaden med en slya i ena handen och en gammal långstrumpa i andra och slog kraftiga slag till höger och vänster, så att fröerna i förskräckelsen tog långa hopp. Ett raskt grepp, och grodan hamnade i strumpan. En ordinär frö ansågs räcka till bete på ett spröt för en hel natt och kallades en sprötare, mindre exemplar hette halv-sprötare och stora praktgrodor hedrades med beteckningen två-sprötare, fastän jag aldrig kan påminna mej någon styckning. Bäst lönade det sej att piska fröer i vallgravarna vid Rumlaborg, men jag är inte lika säker som mina jämnåriga den tiden på att det var just den omständigheten, som vållade, att riksdagsman Per Magnis Söderberg på Rosendala fick avslag på sin begäran om rätt att jämna ut vallarna. Hemkomna släppte vi fröerna levande

ner i en potatisgrav, där vi förljuvade deras tillvaro med vassarv. När den stora dagen var inne, flåddes de snabbt och elegant, men hur det gick till må vara osagt. Man kan inte lära ut alla knep gratis. I övrigt var utrustningen den enklast tänkbara: en säck, snören, en kniv och så vittjehåven, som var trutformig med klotformig utvidgning i spetsen.

Detta var på 90-talet, och då tycktes fred ha slutits mellan ägaren till Stensholm och de egendomslösa. En så vitt jag vet oskriven lag förbjöd oss att meta mellan bron vid Broholm och ”bruket”, och den lagen höll vi. I gengäld lämnade Stenholmspatronen oss hela ån i okvald besittning. För Göransberg gällde förbud, vilket i stort sett torde ha respekterats, men i övrigt brukade huskvarnaborna fritt och öppet diskutera och välja om de skulle hedra Broholm, Risängen, Nyholm eller Bjursbäcken eller något av de andra Stensholmstorpen med besök.

Sedan man väl tagit ett avsnitt av stranden i besittning, gick man upp i hagen och skar ett tjog hasselspröt, som påbands med sänkesten i tjockändan och så betet några tum högre upp. Så stacks spröten ner bland stenarna, lutande mot stranden. Man kunde också binda sänke och bete i ett snöre och använda sprötet som metspö. Småningom kom sänkhåven alltmera i bruk. Den berövade metningen en god del av spänningen men hade fördelen att kunna användas även i mörker utan större förluster. Blossens tid var längesedan förbi, och cykellyktan kom först med cykeln omkring sekelskiftet.

De första lärospånen på egen hand gjorde småpojarna i allmänhet vid Huskvarnadammen, där en någorlunda försigkommen pojk med 5—6 sänkhåvar tog upp lika många tjog kräftor på en eftermiddag. — Fångsten såldes för 25 öre tjoget. Torgpriset varierade den tiden mellan 30 öre för vanliga och 40 öre för utsorterade stora kräftor, vilket betyder att en arbetare förtjänade ett tjog på en timma, medan han i våra dagar får arbeta över tre timmar för samma valuta.

Kampastenen vid Smedstorp

av Ragnar Karlsmo

I alla tider har väl bland ynglingar funnits intresse för kraftsport.

I antikens Grekland har man bland ruinerna funnit stenar som enligt inskription har använts som tyngdlyftningsredskap och i de gammalnordiska sagorna omnämnes tävlingar i tyngdlyftning. Många hembygdsgårdar bevarar med stolthet dylika stenar som minne från flydda tider. Även i Hakarp finns en s. k. kampasten bevarad.

Vid Smedstorps gård, där vägen från Strutsabacken möter vägen Egnahem—Läxarp ligger Smedstorps kampasten. I gångna tider var

*Författaren har osynlig
hjälp då han lyfter
kampastenen
och vill därför ej
räknas till de starkaste
i socknen.*

Foto: G. Granemyr 1966.

här en kär samlingsplats för hakarpspojkar. Enligt uppgift väger stenen 149 kg och dess form är sådan att den inte erbjuder något kraftigt grepp, varför en viss teknik erfordras. Den som är riktigt intresserad kan ju känna på den, lyckas man lyfta den till knähöjd kan man räkna sig till de starkare.

Hur länge stenen legat på sin nuvarande plats finns väl ingen som vet. Däremot vet man att den duktigaste lyftaren omkring sekelskiftet var "Fritiof i Fagerslätt". Omkring 1920 hette överdängaren Henry Andersson, Smedstorp, nu bosatt i Källerödjan.

Kanske dagens Hakarpspojkar finner ett visst löjets skimmer över sina föregångares övningar, men vi bör komma ihåg att tiderna har förändrats. Ganska säkert är väl att dagens Hakarpspojkar, som är duktiga orienterare och friidrottare, ifråga om stenlyftning, ej skulle kunna mäta sig med förra århundradets kampstenslyftare, som genom hårt arbete i stenbunden smålandsjord förvärvat sig teknik och krafter.

Hakarps sockenmän beslutar lämna frosseri och överflöd

Protokoll hållit i Hakarps Kyrka den 16 Nov. 1817

Föredrogs det förut omnämnda ämnet angående inskränkning af öfverflöd till fölge af Kongl. Majt:s Nådiga kundgörelse af den 30 sistledne april och Konungens Befallningshafvandes därpå följande kundgörelse af den 12 näste augusti. Därvid Församlingen enhälligt yttrade sin undersåtliga vördnad för Kgl. Majt:s omisskänneliga Landsfaderliga omsorg om sina undersåtars väl och förklarade sig villig att med undersåtlig lydnad gå Kungl. Majt:s nådiga afsikt till mötes, och beslutades att bortlägga allt bruk af utländska drickesvaror, såsom vin, toddi och caffè, äfven som utländske fabriksvaror synnerligen af sidentyg, samt till kläder för bägge könen endast nyttja sådana tyger som af landets producenter och industrie kunna beredas. Förhållande sig likaväl, att fritt och opåttalt få gagna och utslita de plagg af hvad slag de vara må, som de redan äga. Så väl till hälsans bevarande, som till befordrande af allmänna välmågan träffades äfven den öfverenskommenheten, att vid större sammankomster, vare sig bröllop, begrafningar eller andra tillfällen, iakttaga tarflighet i mat och inhemska drycker. Slutligen blef allmännt öfverenskommit, att om någon bryter mot denna så i det allmänna som enskilda nyttiga öfverenskommelse, skall han med allmännt föragt anses såsom en ovärdig medlem i samhället, den der åsidosätter undersåtlig lydnad för Kungl. Majt: Nådiga vilja och visar sig fiende till eget och allmänt väl.

År och dag föreskrefne.

In fidem Protokolli
Johan Filen.

Upläst och arkänt på allmän socknestämma uti Hakarp den 23 Nov. 1817, intygar

*Jonas Lindberg
Måns Johansson i Wassarp
Eric Ekman
Nils Larsson i Ammarp*

Hänt i Hakarp för 100 år sedan

Februari

- 6 1865: Till Jonas Svenssons i Hulustorps blinda son beviljade kyrkostämman kr. 14:71 för en resa till Göteborg.

Mars

- 7 Meddelades kyrkostämman, att i statsbidrag till de tvenne barnskolorna i Hakarp erhållits 137 Rdr banco. Stämman bestämde att lönen till de manliga lärarna skulle utgå med 75 Rdr för manlig lärare och 60 Rdr för kvinnlig för år räknat. Kommunalnämnden valde samma dag till ordningsmän:
För kyrkoroten Johan Larsson i Kixtorp
för norra roten Petter Jonasson i Knutstorp
för östra roten Carl Jönsson i Eskilstorp
för Stensholmsroten Lars Sten i Glasberga
för Huskvarnaroten Mäster Mörling
för södra roten Johan Jonasson i Wissmålen.
- 31 Kommunalnämnden beviljade änkan Anna i Hägnen 2 Rdr till mjölk och änkan Stina Håkansson i Mossvik lika mycket till ett lintyg.

Maj

- 2 Kyrkokassans räkenskaper omfattade det förra året Rdr 1663,33 och skolekassan Rdr 1323,54. Vid dagens kyrkostämma meddelades även, att kyrkokassan med anledning av kostbara reparationer visade kraftigt minskad behållning. För att i någon mån återställa läget beslutade stämman, med reservation av patron Westberg, att till kyrkans upplysning under julottan beslutades, att en övergång från talg- till stearinljus borde ske. Med anledning av skolestadgans föreskrift att till varje skola skulle höra ett s. k. planteringsland, så beslöt stämman, att av det Hakarps prästgård tillhörande s. k. badstugärdet, som låg mitt emot skolan, skulle arrenderas ett område till ett pris av 2,50 Rdr pr kappland.

En församlingen tillhörig fattigbössa, uppställd vid vägskalet vid Kavla, ansågs förfallen och till intet nyttig, och uppdrogs åt Patron Westberg att ombesörja densamma borttagande.

Juli

- 2 Klockaren och organisten Hagström hade uppsagt sin tjänst, detta med anledning av att han sökt och erhållit annan befattning. Med anledning av detta beslöts, dels att försöka få en vikarie, dels att som en ringa erkänsla för klockare Hagströms förtjänstfulla arbete i Hakarp genom en frivillig insamling bidra till hans flyttningskostnader. Han skulle också före avflyttandet få åtnjuta det sedvanliga ystet.

September

- 6 Studeranden Alfred Holmberg fick tillstånd att nästa söndag uppbära en kollekt som hjälp till sina studier. Kyrkostämman beslöt även, att vid lämplig söndag skulle vid utgången efter gudstjänsten en insamling göras till de av brandkatastrofen i Karlstad drabbade.

Oktober

- 3 Beviljade kommunalnämnden 1 Rdr till snus och tobak åt fattighjonet Jakob.

December

- 28 Carl Abrahamsson i Dalskog önskade avgå som kyrkovärd. Till ny sådan valdes Per Johan Gustavsson i Kämparp. Till ledamöter av kyrko- och skolrådet valdes, utom kyrkovärdarna, Joh. Danielsson i Kikstorp, patron Westberg, danne- mannen Magnus Ståhl i Studstorp, samt för Huskvarna bruks- patron Anckarcrona och mästarna Mörling och Nordstrand.

Det beslut om höjd avgift för kyrkans upplysning på jul- ottan, som en tidigare stämma fastställt, hade sedan av ett par personer i Huskvarna by blivit överklagat och av Kgl Befallningshavande upphävt. Motivet till detta var, att en sådan avgift ej finge utgå med lika belopp pr person, utan skulle utgå efter fyrktal.

Pastor fick i uppdrag att, om han så finner för lämpligt, överklaga Kgl Befallningshavandes beslut.

December

- 31 Hakarps folkmängd hade under året ökat med 45 personer och var vid årets slut 1500. Antalet födda var 55 mot 23 döda, 126 personer hade inflyttat och 113 utflyttat. Av de döda var 3 mellan 70 och 80 år, 2 mellan 50 och 70 år, 6 mellan 20 och 50 år, 4 mellan 1 och 20 år, 8 under 1 år. Äldst var fortfarande gamla pigan Annika Larsdotter, 94 år, samt prostinnan Thulin och avskedade soldaten Häll med 87 år.

Av de utflyttade hade inte mindre än 13 emigrerat till Nordamerika, vilket torde ha varit den första större utflyttningen dit. De tidigare åren på 1860-talet synes av utflyttningslängderna endast en person ha flyttat till Nordamerika, nämligen Lars Johan Ljungkvist från Sjöaslätt år 1861.

Hänt i Hakarp under 1965

Januari

- 21 Tolv stycken egnahemsvillor vid Pettersberg, som byggts av AB Myresjöhus, är snart inflyttningsklara. Tomtområdet, som tillhört fastigheten Engsberg med David Svensson som ägare, har förvärvats av nämnda byggnadsfirma och där byggt fastigheterna. Bostadsytan varierar mellan 108 och 115 m² och kommer att kosta något mer än 100.000 kr. Tomtarealen är 800 m². Myrstigen och Ärlevägen är namnen på gatorna som korsar kvarteret.
- 30 Tre större bostadshus med sammanlagt 24 lägenheter är inflyttningsklara vid Kvarnvägen i Ebbes. Husen har byggts av byggnadsfirman Gustav Rydell, Huskvarna. För fyra enrumslägenheter, avsedda för pensionärer, har Hakarps kommun erlagt insatserna. Hyran i de övriga lägenheterna har beräknats till 57 kr. pr kvm., vilket anses som moderat.

Februari

- 18 Kommunalfullmäktige har sammanträde och beslutar att inköpa fastigheten Turisthyddan, som ligger i vägen vid en beslutad breddning av Ådalsvägen. I denna fastighet bedrevs under många år en livlig kaferörelse.
- 18 IKHP erhåller 2.000 kr. i anslag av Hakarps kommun för att upprätta en terrängkarta i färg över Hakarp. Det blir en karta med s. k. ekvidistanskurvor, där höjdskillnaden mellan olika terrängpartier lätt kan avläsas. Skala blir 1:25.000 vilket gör att föremål som stenblock och vattenkällor kan avläsas på kartan. Anslaget utgör endast en ringa del av kostnaden. Huvuddelen av arbetet kommer att bestå i frivilliga insatser av klubbens medlemmar.

Mars

- 21 Skolungdomens traditionella skidtävlingar hålles vid I.K.H.P.:s sportstuga med ett hundratal deltagare och i strålände vinterväder.
- 5 Den efterlängttade breddningen av Hakarps vägnäts speciella sorgebarn, den s. k. Blindtarmen, har påbörjats. De mest skymmande och trängsta passagera kommer nu att breddas i väntan på den genomgripande ombyggnad som kommer att utföras i samband med E 4-ans framdragande genom Huskvarna. Eftersom Ådalsvägen med sin livliga trafik går nästan rakt under blir de omfattande sprängningarna både farliga och besvärliga.
- 10 Stensholms kyrkliga arbetsförening håller årsmöte. Föreningen har 32 medlemmar. Årsberättelsen visar att 3.890 kr. till kärleksverksamhet av olika slag utdelats. Kyrka och kyrksal har fått gåvor till ett värde av 550 kr. Sammankomster har ordnats för de äldre i församlingen och föreningen har gjort en utfärd till Gratia Dei-stiftelsen i Kristianstad. Årsmötet omväljer styrelsen i sin helhet.
- 13 Hakarps arbetarkommun har haft årsmöte, varvid följande styrelse valdes: Ordf. Per-Åke Andersson, Folke Karlsson, kas-

sör, övriga Tore Larsson, Tage Nilsson, Karl Rydberg, Allan Johansson och Elisabet Karlsson. Revisorer Gösta Almkvist, Bertil Lindvall och Hugo Johansson.

- 17 Vid årsmöte med Hakarps kyrkliga arbetsförening visar årsberättelsen att föreningens kassa balanserat på 6.662 kr och med en behållning till följande år av 1.308 kr. Församlingens äldre har inbjudits till fest och en sommarresa har företagits. Anslag har lämnats till olika slag av hjälpverksamhet. Hela styrelsen omväljes.
- 23 Vid årsmöte med Folkpartiets avd. i Hakarp omväljes till ordf. Oskar Nilsson, övrig styrelse blir: Arvid Lövinger, Martin Carlsson, John Svensson och Lennart Karlsson.
- 24 Vid sammanträde i Stensholmsskolan beslutas att bilda en föräldraförening i Hakarp. Till ordf. väljes Carl-Eric Blomdahl, övriga ledamöter blir Gösta Almkvist, Allan Johansson, Göran Håkansson, Ruth Lundmark, Ingrid Svensson, Gun Wixe, Per Eknor, Ingrid Granqvist och René Ottevik. Vidare ingår rektor Hugo Johansson i styrelsen samt en ledamot som lärarkollegiet kommer att utse.

April

- 20 Vinterns ovanligt rika snömängd har medfört att vattenståndet i ån stigit långt över det för årstiden normala. Fallen har i veckor vållat något av turistattraktion. Frustande vattenkaskader av jätteformat har kastat sig utför bergväggarna och utgjort ett naturskådespel som sällan visar sig. Man beräknar att vårflödet under påskdagarna uppgått till 15 kbm per sekund. Drygt hälften måste släppas fritt vid sidan av tunnarna.
- 23 Regeringen har avslagit framställningen från Hakarp-Lekeryd om att få inrätta en pastorsadjunkttjänst. Innevånareantalet i de båda församlingarna anses ej motivera anställningen av ännu en präst.
- 23 En av de nyaste skotten på föreningsfloran i Hakarp, idrottsklubben Egnahemskamraterna, har hållit sitt andra årsmöte.

Härvid valdes till ordförande Rune Dahlström, till sekreterare Anders Tolf, till kassör Börje Åberg. Övriga i styrelsen blev Ingmar Karlsson, Britt-Mari Häll, suppleanter Sulo Sarén, Anders Ödman och Alf Linder. För att kunna vinna inträde i Idrottsförbundet beslutades att ändra föreningens namn till Egnahems Bollklubb. Medlemsantalet var vid årsmötet 192, den goda siffran bl. a. beroende på, att många av de äldre i Egna Hem anslutit sig till klubben i understödjande syfte. Klubben ägnar sig huvudsakligen åt fotboll, där den deltagit i Holavedsserien, vilken den också vann. Dessutom har fyra grupper ägnat sig åt motionsgymnastik.

- 29 Skolstyrelsen tillsätter personal för skolbarnsbespisningen vid kommunens skolor. Vid Stensholmsskolan anställs Dagny Andersson och Maria Rozcpedek, vid Nordskogens skola Mildred Andersson och Inga Westerdahl, vid Egnahemsskolan Lisa Grytberg.

Till de 38 tomter, som finnas disponibla på det nya bostadsområdet vid Utsikten på Egna Hem, har ett hundratal spekulanter anmält sig. Det torde vara områdets vackra läge med för en del av tomterna milsvid utsikt över vätterbygden, som lockat så många intresserade.

Maj

- 4 Driftsbudgeten inom Hakarps kommun har för 1964 omslutit en summa av 2,9 miljoner kronor. Vatten- och avloppsledning- ar har byggts för 503.000 kronor. Kommunens anläggningar bokföres till ett värde av 4,3 milj. och skulderna uppgår till 2.636.000 kronor.
- 13 Musikskolan i Hakarp har haft avslutning. Grupper i blockflöjt och violin samt en liten orkester av violiner och blåsare lät härvid höra prov på sina färdigheter förutom en del solister på olika instrument. En av kantor Håkansson ledd barnkör framträdde också för första gången.
- 21 Kommunalfullmäktige beslutar bl. a. godkänna nya gatunamn på bostadsområdet vid Utsikten, nämligen Stjärnstigen och

Aniaravägen. En del av ledamöterna voro dock emot fastställandet av det senare namnet, som de ansågo ledde tankarna mot död och förintelse.

- 25 I.K.H.P. vinner överlägset det s. k. Parkloppet i Nässjö och slog också nytt rekord för detta lopp. I det segrande laget löpte Waldemar Eriksson, Jan Eklöf, Paul Blomberg, Hans Söderkvist, Samuel Roman, Arne Jäderland och Nils Holmberg.

Juni

- 29 Ett turisthem i Hakarp med nära 40-åriga traditioner har upphört. Det gäller Jutegården, där auktion nu hålles på inventarierna, sedan villa och småhus tidigare försålts av ägarinnan fru Ester Berg.
- 12 De första kedjehusen på Jutegärdet stå nu klara för inflyttning och visas för press och allmänhet. När bebyggelsen är färdig är den avsedd att omfatta nio huskroppar med sammanlagt 83 lägenheter.
- 15 Vid scoutinvigning i Hakarp inviges 10 flickor och 8 pojkar till scouter under medverkan av kyrkoherde Möllerström och syster Elsy Flensborn. Gunilla Lennings och Ann-Louise Edlund kommer att delta i ett storläger i Skåne.

Juli

- 5 Träningsklubben Cross, som nyligen bildats och har ett 30-tal medlemmar, har hyrt ett markområde av godsägare Gunnar Blomqvist, Stensholm och där iordningställt en motocrossbana för övningskörning. Då någon sådan bana förut ej funnits på nära håll kommer denna möjlighet att flitigt anlitas av ungdomar som önskar hårdkörning i svåra kurvor och stup med mc. Banan är belägen i terräng så långt från bebyggelse, att störande ljud ej kan förekomma. Den drivande kraften i denna fråga har varit fabrikör Göte Karlsmo.

- 31 Lekskola startar i augusti månad med 36 anmälda barn, två grupper med 18 barn i vardera. Föreståndare blir förskollärarinnan Anne-Charlotte Larsson. Lekskolan skall använda tomma lokaler i Kommunhuset. I första hand är skolan avsedd för sexåringar, men en och annan femåring kan också komma ifråga.

Augusti

- 1 I.K.H.P. anordnar en stor orienteringstävling i trakten av Örsrum. Inte mindre än c:a 700 tävlande från skilda delar av landet ställer upp.
- 12 Skattekontona i Hakarp ökade vid den nu avslutade taxeringen från 142.219 till 172.077, vilket betyder en ökning av ej mindre än c:a 21 %.
- 14 275 ungdomar har deltagit i simundervisning som Hakarps simskola hållit vid Uddebosjön. Simlärare har varit Olle Nord och Inger Karlsson. Vid avslutningsceremonin hade stor publik infunnit sig. Årets promotor var kommunalordf. Per Kihl, som från en båt i sjön utnämnde deltagarna till kandidater och magistrar.
- 18 Hakarps folkbibliotek flyttar in i nya, rymliga lokaler i en av de nya skolbyggnader, som nu håller på att färdigställas vid Stensholmsskolan.
- 22 Göran Öhlund, I. K. Hakarpspojarna, blir överlägsen distriktsmästare i nattorientering i trakterna av Hultsfred.
- 23 Hakarps skolor startar höstterminen. Den stora inflyttningen till kommunen under de senare åren visar sig i ett ökat antal inskrivna vid skolorna, hela antalet av skolbarn har ökat från 376 till 416 och tre nya läraravdelningar har måst inrättas.
- 29 Vid länsmästerskap i orientering i trakten av Norrahammar vann Rune Bengtsson, I. K. Hakarpspojarna, A-klassen, medan Stina Pettersson och Ulla Johansson vann var sin klass bland damerna.

- 30 Premiär hålles för skolbarnsbespisning vid samtliga skolor i Hakarp. Tidigare har bespisning endast kunnat ske vid kyrkskolan, emedan behövliga lokaler saknats vid övriga skolor.

September

- 1 Vid kommunalfullmäktiges sammanträde hölls parentation över avlidne Gunnar Hakeman och hans minne hedrades med en tyst minut. Till ny v. ordf. i fullmäktige efter Hakeman valdes Anders Snöberg, och till v. ordf. i kommunalnämnden Gustav Winqvist. Ny ledamot i kommunalnämnden blev Martin Karlsson. Vidare förrättades val av ny nämndeman, härtill utsågs Rune Gustavsson.
- 2 I syfte att aktivisera kyrkans arbete inom församlingen har på kyrkorådets initiativ bildats sju stycken arbetsråd, med arbetsuppgifter inom olika verksamhetsgrenar. De sju rådena är: Studierådet, Diakonirådet, Ungdomsrådet, Söndagsskolerådet, Scoutrådet och Kyrkomusikrådet. Arbetsråden består av fem ledamöter och i varje råd har Kyrkorådet en representant. Kyrkorådet räknar med att de olika arbetsrådets hjälp ska ge ett rikare församlingsliv i Hakarp.
- 3 Vid harvning på en åker i Stibbarp har lantbrukare Arvid Andersson hittat en vacker välslipad stenyx med skafthål. Yxan är av ljus stenart och är från yngre stenåldern.
- 19 I. K. Hakarpspojknas lag blev svenska mästare i budkavleorientering för juniorer vid en tävling som gick i Eskilstunatrakten. I laget ingick Stefan Green, Anders Sellgren och Gunnar Öhlund.

Oktober

- 14 Kommunalfullmäktige beslutar oförändrad kommunalskatt för nästa år, 11:75 kr, pr skattekrona. Den finansiella situationen bedömes som god. Till upprustning av vägar och gator avsättes 650.000 kr, 100.000 avsättes till investeringsfonden och 170.000 till oförutsedda utgifter. Detta var sista gången, som Hakarp

*Svenska mästare i budkavleorientering för juniorer.
Fr. v. Gunnar Öhlund, Anders Sellgren, Stefan Green.*

gör upp en självständig stat, nästa års statsförslag kommer att utarbetas i samband med Huskvarna inför den förestående sammanslagningen.

- 25 Kyrkofullmäktige fastställer den kyrkliga utdebiteringen till kr 1: 15 pr skattekrona. Beslut fattades även om att gå i författning om utvidgning av kyrkogården. Till ny ledamot av kyrkorådet efter Gunnar Hakeman valdes kantor Göran Håkansson, ny v. ordf. blev Martin Karlsson. Vidare tillsattes kommitterade för att utreda frågan om kyrklig samfällighet för Huskvarna och Hakarp.
- 25 Vid de sydsvenska mästerskapen vinner orienterare från I. K. Hakarpspojarna stora framgångar. Göran Öhlund vinner seniorklassen, fem minuter före närmaste man. Anders Sellgren vann klassen för äldre juniorer och Åke Jakobsson yngre junior-klassen med Gunnar Öhlund närmast efter.

- 31 Det blev åter nytt försäljningsrekord när Stensholms kyrkliga arbetarförening hade sin årliga auktion. 5000 kronor blev resultatet. Auktionsförrättare var denna gång Gösta Johansson, vilken också tillsammans med kantor Håkansson svarade för det musikaliska inslaget. Vidare medverkade kyrkoherde Möllerström.

November

- 7 I.K.H.P.:s terrängpromenader har blivit alltmer populära och samlar deltagare inte bara från Hakarp och Huskvarna utan från hela vätterbygden. Inte mindre än 352 personer var med den här gången.
- 13 Länsskogvaktare Ivar Meurling erhåller Hallpressens kulturpris på 3.000 kr för sina stora insatser inom natur- och hembygds-vård. Priset som instiftats i anledning av J-P:s 100-årsjubileum utdelas i år för första gången.
- 14 Hakarps Hemvärn firar 25-årsjubileum med samling på Hemvärnsgården. Jubileet inledes med larmövning på söndagsmorgonen varefter hemvärnsmän, lottor och samariter håller samkväm. Hemvärnschef Lennart Karlsson talar om de gångna årens historia och kretschef John Ekelund, Jönköping, redogör för hemvärnets utveckling och nuvarande uppgifter. Förtjänstecken och medaljer utdelas till flera medlemmar.

December

- 3 I. K. Hakarpspojckarna kunde vid sitt årsmöte se tillbaka på ett framgångsrikt år med goda insatser i alla de grenar, som klubben har på sitt program. De största framgångarna dock i orientering, där klubben nu är en av landets bästa. Medlemsantalet var 351 och styrelsen fick följande utseende: Gunnar Karlsmo, ordf., Kurt Karlsson, sekr., Bertil Karlsmo, kassör, övriga ledamöter: Hans Söderkvist, Olof Magnusson, L. G. Pettersson, Kjell Holmkvist, Ragnar Karlsmo och Bertil Lund.
- 10 I Pettersberg inviges Konsum Unions nya livsmedelshall som byggts på tomt tillhörande fastigheten Rosenberg. Affärslokalen

har tilltalande inredning och en storlek som anses räcka till för överskådlig tid framåt.

- 14 Kyrkofullmäktige väljer till kyrkokassör Axel Werner efter Ivar Meurling, som på grund av sjukdom av sagt sig. Till kyrkofullmäktiges ordf. omvaldes Gösta Eklöf med Ivar Meurling som förste v. ordf. och Bertil Gustavsson som andre do. Revisorer blev Yngve Svensson, Gunnar Grytberg och Bertil Gustavsson. Vidare beslutades att låta inmontera en ny stämma i kyrkorgeln, en s. k. sub-bas.

Hembygdsföreningen emottager med tack-samhet gamla fotografier från Hakarp till förvaring i föreningens arkiv. Bilder på människor, byggnader och naturområden kan bli till nytta och glädje för kommande släkten. Vi vill därför uppmana medlemmarna: Kasta ej bort gamla foton utan skänk dem till Hakarps Hembygdsgård.

Pris 6: —